Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII | CELOVEC, PETEK, 8. JULIJ 1983 | ŠTEV. 27 (2130)

Šolska oblast odloča mimo Slovencev

Trojni predlog deželnega šolskega sveta o šolskem nadzorniku

Kolegij deželnega šolskega sveta je v ponedeljek sklepal o trojnem predlogu za razpisano mesto okrajnega šolskega nadzornika za dvojezično šolstvo. Odločitev na Koroškem je torej padla, zdaj pa ima besedo ministrstvo za pouk in umetnost. Kot nam je povedal poslevodeči predsednik deželnega šolskega sveta Karl Kircher v telefonskem pogovoru, je za predlog SLÖ glasovalo vseh 31 prisotnih članov kolegija z glasovalno pravico. Predlog slovenskega zastopnika v kolegiju, ki pa nima glasovalne pravice, pa po besedah Kircherja „ni našel privolitve in večine".

Kolegij deželnega šolskega sveta je sestavljen glede na številčne razmere v koroškem deželnem zboru in ima 36 članov. S predsednikom deželnim glavarjem vred imajo socialisti 20 glasov, ljudska stranka dvanajst in svobodnjaki štiri, dvajset članov pa nima glasovalne pravice, med njimi tudi zastopnik slovenske manjšine.

Predlog, ki je bil v ponedeljek sprejet, je predložila socialistična frakcija, ki z njim ni upoštevala slovenskega predloga. Doslej se je to mesto zasedalo vedno s kandidatom, na katerega sta se zedinili obe strani. Tokrat pa frakcijski predlog socialistov ni upošteval slovenske strani in je za prvega kandidata trojnega predloga, ki ga bodo zdaj posredovali ministrstvu, izbral kandidata, ki iz različnih razlogov ne uživa zaupanje slovenskih osrednjih organizacij.

Na vprašanje, ali je o slovenskem predlogu sploh prišlo do razprave, je Kircher dejal: „Seveda, bil je prezentiran, diskutiran, vzet na znanje, in potem se je glasovalo." Kot predsednik šolske oblasti pa se mimo formalnih zadev pri enoglasnem sprejemanju predloga ni hotel spuščati v politične implikacije.

Kircher sedaj pričakuje od zveznega ministrstva, ki mu načeluje novi minister Zilk, da bo s stvarne strani trojni predlog deželnega šolskega sveta sprejelo, če pa ga bo zavrnilo, mora dati tudi obrazložitev, ker gre za soglasen sklep vseh frakcij.

Medtem pa sta Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev že naslovili pismo ministru Zilku, v katerem ga informirata o zapletih okoli zasedbe in ga naprošata, da zveznemu predsedniku za imenovanje za okrajnega šolskega nadzornika predlaga kandidata, „ki ima po tej strani potrebne strokovne kvalifikacije, po drugi strani pa tudi uživa zaupanje slovenske narodne skupnosti na Koroškem".

Čemu taka demonstracija moči?

Deželni šolski svet je torej odločil. Odločil je mimo interesov slovenske narodne skupnosti. Toda njegova odločitev je bila samo formalna potrditev druge odločitve, do katere je prišlo že davno prej in izven tega urada. Kajti tu je šlo za politično odločitev, in politična odločitev socialistične učiteljske organizacije, katere predlog je šolska oblast sprejela, gotovo ni šla mimo predsednika socialistične stranke. Domnevamo lahko, da je imel pri tem odločilno besedo ravno on.

Ob taki politični odločitvi, ko je šolska oblast (in pred njo socialistična frakcija šolske oblasti) odločala proti volji neposredno prizadetih, je še kako upravičeno vprašanje: Kakšne cilje zasleduje socialistična manjšinska politika? Ali bo konec koncev res obveljalo, kar na Koroškem menda edino zagotavlja politično večino: nemški nacionalizem?

Pa še drugo vprašanje: Kaj so hoteli Slovencem dokazati s tako odločitvijo? Ali gre za ponovno demonstracijo moči v deželi? Čemu tako poniževanje, čemu tak prezir?

Kajti prav gotovo ni šlo za konkretne ljudi, ki so bili v razpravi. Saj so vsi člani socialistične stranke, kakor politični proporc to zahteva. Saj imajo vsi tudi strokovne kvalifikacije. Edina razlika med prvim kandidatom socialistov in prvim kandidatom slovenskih organizacij je v tem, da se drugi že dolga leta angažira v dvojezičnem šolstvu, piše v „Mladi rod" in se tudi sicer prizadeva za napredovanje dvojezičnega pouka na pedagoškem in didaktičnem področju, medtem ko prvi ima formalne kvalifikacije, sicer pa o kakem njegovem angažmaju za dvojezično izobraževanje še ni bilo slišati in tudi ni bilo mogoče slišati, če je zadnjih nekaj let učil na nemškojezični šoli. Ali torej gre za to, da je eden od teh „preveč" Slovenec?

Zadnjo besedo ima zdaj res ministrstvo. Toda koliko je mogoče upati, da bo politična odločitev na Dunaju drugačna kot v Celovcu? Neko upanje prav gotovo je. Za Dunaj še lahko zmerom rečemo, da je v manjšinsko-političnih zadevah nekoliko bolj senzibilen. V nasprotnem primeru pa bomo morali ugotoviti, da gre tu za nadaljnji korak v smeri destrukcije dvojezičnega šolstva.

P. W.

Na popoldnevu kantavtorjev na Radišah:

Novi impulzi za mlado kulturo

Po koncertu so se zbrali vsi nastopajoči kantavtorji

Z nastopom kantavtorjev, pevcev in popskupin na Radišah je po zaslugi Slovenske prosvetne zveze dobila slovenska mladina na Koroškem nove impulze v pevskem in glasbenem ustvarjanju. Hkrati se je zaključil krog prireditev, ki se je začel letos februarja ob dnevih slovenske kulture v Trstu. Po nastopu v Trstu in Ljubljani so ti mladi zagnani pevci s kitaro in glasom na Radišah utrli tej zvrsti svojo pot tudi na Koroškem.

Sicer poznamo tudi na Koroškem mladino, ki sama piše besedilo in melodijo, predvsem z raznih taborov, mitingov in krajevnih prireditev, toda ta „Popoldan kantavtorjev" na Radišah — ki so ga v slovenski oddaji koroškega radia označili kot eno najlepših prireditev leta — je dvignil to sodobno mladinsko zvrst kulture na višjo raven. Prireditev je združila te mlade avtorje in pevce s Koroške, Trsta in Rezije in jim s tem vlila še več samozavesti, da bo mladina še z večjim pogumom izražala v pesmi to kar čuti in misli.

Več o prireditvi na Radišah berite na str 8.

Delovna skupnost za manjšinska vprašanja

Na Dunaju so te dni ustanovili Delovno skupnost za manjšinska vprašanja. Društvo si je za cilj zastavilo obravnavanje vprašanj Hrvatov, Slovencev, Čehov in Madžarov, ki živijo v Avstriji, na strokovno podkovani osnovi in izdelavo predlogov za konkretne rešitve. Za predsednika Delovne skupnosti je bil izvoljen dr. Heinz Tichy, jurist pri ustavni službi urada zveznega kanclerja.

90.000 brezposelnih

Čeprav je v poletnih mesecih brezposelnost zmeraj nižja, pa je konec junija kljub temu dosegla številko 90.000 ali 3,8 % vseh zaposlenih. To je za več kot 35.000 več kot lansko leto. Med brezposelnimi je skoraj 23.000 mladincev mlajših od 25 let. Čeprav se je število inozemskih delavcev lansko leto zmanjšalo za več kot 9 %, pa brezposelnost naprej raste, tako da jih za letos v Avstriji pričakujejo 150.000.

PREBERITE

Volitve v Italiji in Slovenci str. 2

Slavistično pedagoški seminar str. 2

Gostovanje kulturnikov SPD „Trta" v Sloveniji str. 3

Iz dejavnosti Kluba prijateljev lova str. 4

Koncert Avsenikovega ansambla v Dobrli vasi str. 5

Kako čiste so koroške reke str. 8

Pavliha po reakcijah na film „Vas ob meji" str. 8

Zveza koroških partizanov — Področni odbor Pliberk
Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku
Zveza slovenske mladine — Krajevno združenje Pliberk
Zveza slovenskih organizacij — Krajevni odbor Pliberk

OB DNEVU VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

VABIMO NA

4. spominski pohod na Komelj
„Po poteh Domnove čete"

KI BO V NEDELJO, DNE 17. JULIJA 1983

Zbirališče je od 8.30 do 9.00 ure pri tovarišu Janku Apovniku na Borovju štev. 32 pri Pliberku (Woroujach bei Bleiburg). Apovnikova hiša je ob cesti, ki vozi iz Pliberka proti državni meji — Holmec, 2 km pred mejo na razpotju Šmarjeta — gostilna Kos.

Odhod od Apovnika bo ob 9.00 uri preko Grabelj in Belšaka do spomenika padlim partizanom na Komeljnu, kamor bomo prispeli ob 13.00 uri. Tam bo kratka spominska svečanost, potem pa partizanski miting. Za malico in pijačo bo poskrbljeno.

Pot pohoda je dolga 7 km v eno smer. Za vse tiste, ki te poti ne zmorejo zaradi bolezni ali starosti, je zbirno mesto pri spomeniku pri Cimpercu.

Na pohodu bomo obujali spomine na težke čase naše narodnoosvobodilne borbe in se spominjali vseh tistih, ki so v tem težkem času trpeli in dali svoja življenja za našo svobodo. Na spominski pohod vabimo vse, posebno še naš mladi rod, da se bo še bolj seznanil z našo slavno preteklostjo.

POHOD IN SPOMINSKA SLOVESNOST BOSTA OB VSAKEM VREMENU!

Parlament o Južni Tirolski

Novi zunanji minister Erwin Lanc je na predzadnji seji parlamenta pred poletno pavzo v sredo — bila je posvečena avstrijski zunanji politiki — obljubil intenziviranje avstrijske politike glede Južne Tirolske. Pred njim je že poslanec ljudske stranke Steiner v zvezi z Južno Tirolsko dejal, da mora Avstrija podpirati življenjske možnosti narodnih skupnosti na Južnem Tirolskem, vendar pa morajo Južni Tirolci sami izkoristiti to šanzo. Svobodnjak Peter pa je italijanski vladi očital zamujanje pri izpolnjevanju paketa. Pozneje se je na to temo vrnil še svobodnjak Probst, ki je v zvezi z nedavnim volilnim nastopom desničarskega Südtiroler Heimatbunda menil, da razcepljenost na Južnem Tirolskem prav gotovo pomeni zavlačevanje pri izpolnjevanju paketa.

V ostalem se je zunanji minister Lanc zavzel za to, da naj bo v ospredju avstrijske zunanje politike dobra sosedska politika. Hkrati je tudi zahteval, da naj bo avstrijska zunanja politika v smislu pluralistično parlamentarne demokracije rezultat skupnih prizadevanj vseh parlamentarnih strank. O manjšinah v Avstriji in njihovem mestu v avstrijski zunanji politiki po poročilih na zasedanju parlamenta ni bilo govora.

Za realna merila

Treba je, moramo, lepo bi bilo — tako nam govorijo in pišejo dan za dnem, od najčastitljivejših in leporečnih predsednikov do zadnjih aktivistov. Vsi so strokovnjaki za bodočnost, vsak ve, česa nam najbolj manjka.

Seveda, živimo v pogojih, ki nam jih diktirajo drugi, delamo pod stalnim pritiskom, v strahu, da nas bodo te razmere nekoč ubile. Toda kljub temu in prav zato ne bi smeli dopuščati, da nam hromijo naše sile s tem, da jih drobijo na sto in tisoč koncev in krajev. In mi v svoji majhnosti, kot da so se nam izgubila merila za dejanske dimenzije. Nihče se ob vseh prepotrebnih zadevah, ki manjkajo, ne vpraša: kaj pa pravzaprav zmoremo? Realizem je tujka za nas.

Prav zaradi diktiranega drobljenja sil bi bilo moje priporočilo tako: raje manj, pa tisto bolje. Da se ne bomo pehali in gnali vsak na desetih krajih, konec koncev pa ostajali na površju, polovičarski in nedomišljeni.

Zato skrčimo naše predstave o tem, kaj sami zmoremo, na realne dimenzije, ne da bi odstopali od naših legitimnih zahtev do državnega aparata. Postavimo prioritete, namesto da se zgubljamo v tisočih malenkostih, ki se nam pod roko prelevijo v diletantsko brkljanje.

P. W.

Italijanska politična nadaljevanka teče dalje

Italijani so letos spet volili nov parlament pred zapadom mandata prejšnjih poslancev in senatorjev. Te predčasne volitve so pokazatelj velikih pritiskov pod površjem italijanskega družbenega življenja. Glavni pritisk, ki je povzročil te volitve, so sprožili socialisti, ki so bili „ježiček na tehtnici" parlamentarnega ravnotežja. Računali so, da bo nezadovoljstvo nad socialno politiko, ki jo zagovarjajo demokristjanski politiki, usmerilo široke sloje volilcev na njihove liste. Volilne prognoze in napovedi so obetale tak izid in še neko drugo, zaskrbljujočo težnjo: velik porast belih glasovnic.

Volilni izidi so v veliki meri zanikali napovedi; politična znanost je še enkrat pokazala, kako težko je dojeti volilne reakcije posameznih dežel in struktur italijanskega škornja.

Protest proti Krščanski demokraciji se ni množično usmeril k socialistom, ampak se je razlil v dve večji strugi: k manjšim laičnim strankam (zlasti na severu) in k desnici (zlasti na jugu). Manjše laične stranke so republikanci (PRI), socialdemokrati (PSDI) in liberalci (PLI). Med temi so največ pridobili republikanci, kar sami razlagajo kot priznanje za kratko obdobje, ko je bil ministrski predsednik njihov voditelj Spadolini.

Če je zmagovalcev več, o poražencu ni dvoma: to je Krščanska demokracija. Izgubila je skoro šest odstotkov glasov in se tako nevarno približala KPI, od katere jo loči komaj dober odstotek.

KPI je ohranila svojih 30 % glasov, in čeprav je izgubila nekaj poslancev, se lahko tudi prišteva med moralne zmagovalce, kajti v odnosu do Krščanske demokracije se je razmerje premaknilo v prid KPI.

Skromno socialistično napredovanje torej ni poenostavilo italijanskih političnih računov, obratno, vse stranke se strinjajo le v tem, da bo sedaj še teže sestaviti stabilno vlado. Vsaj do prihodnjih volitev.

Na območu, kjer živijo Slovenci, v deželi Furlaniji- Julijski krajini, so bile te volitve še posebno pomembne, ker se je poleg deželnih predstavnikov v državnem parlamentu obnavljala tudi sestava deželnega sveta, poleg enega od štirih pokrajinskih svetov (v Gorici) in številnih občinskih svetov. Tako so npr. v občini Tržič (Monfalcone) volilci dobili pred kabino kar pet raznobarvnih glasovnic in ni čudno, da so nekateri starejši volilci opravljali svojo državljansko dolžnost tudi dlje kot pol ure.

Tudi v Furlaniji-Julijski krajini so se oblikovali podobni premiki kot na državni ravni. Pozornost slovenske javnosti pa je bila usmerjena predvsem v uspeh slovenskih kandidatov, nato v uspeh Slovencem naklonjenih sil.

Slovenski obračun nedavnih volitev je nedvomno pozitiven. Ponovno je bila v državni parlament izvoljena senatorka Jelka Grbec, in sicer na listi KPI za tržaško okrožje. Grbčeva se je vso prejšnjo mandatno dobo zelo angažirala za okrepitev globalne zakonske zaščite za Slovence in njen povratek v senat je zelo vzpodbuden.

V deželnem svetu so bili ravno tako potrjeni dosedanji trije slovenski predstavniki, Boris Iskra in Ivan Bratina za KPI ter Drago Štoka za Slovensko skupnost. Skupno število deželnih poslancev je 62.

Slovenska skupnost je vidno izboljšala volilni izid v primerjavi s prejšnjimi deželnimi volitvami leta 1978, veliko njenih volilcev pa je glasovalo za njen lipov znak tudi za parlament in s tem izpričalo zvestobo stranki, ki ni imela nobene možnosti za izvolitev predstavnika v rimsko zbornico. Številni slovenski kandidati so se uveljavili tudi na drugih listah in nekatere Slovencem nenaklonjene kandidate so na osnovi preferenčnih glasov zamenjali politiki, ki so pokazali večjo dojemljivost.

Neofašistična stranka je sicer napredovala za dva odstotka, a manj kot v državnem povprečju, kar dokazuje, da se ji predvolilna protislovenska gonja ni obrestovala, kljub napihovanju in izkrivljenemu prikazovanju dogodkov.

Glavni poraženec v deželi Furlaniji-Julijski krajini je poleg Krščanske demokracije še Lista za Trst. Njeno vodstvo si je zastavilo izredno visokoleteč cilj, s katerim je upalo dodati evropskemu poslancu, rimskemu predstavniku in tržaškemu županu vsaj še senatorja. Izgubili pa so oboje, kajti Tržačani so sicer še v veliki meri glasovali za Listo v deželnem okviru, veliko manj pa se jih je strinjalo z njenimi načrti na državni ravni: Lista je tako izgubila še edinega rimskega predstavnika in spet postala le lokalna, pa čeprav deželna sila.

Vsekakor velja tudi za deželo v celoti in za njeno politično dušo Trst to, kar velja sedaj za celo Italijo: stabilne koalicije bodo teže dosegljive kot prej. A nove volitve niso daleč: prihodnje leto se volijo novi predstavniki v evropski parlament. Italijanska politična nadaljevanka teče dalje.

Pavel Stranj, Trst

„Dogodki so bili grdi, film ne more biti lepši"

Diskusija o filmu ‚Vas ob meji' z avtorjem Pluchom in Lehnerjem

„Vic pri stvari je, da koroški politiki, ko vidijo film, mislijo na bombe", je rekel eden od diskutantov na četrtkovi diskusiji v Mohorjevi hiši o filmu „Vas ob meji". S tem je poantirano odgovoril deželnemu poslancu Moiku, ki je v filmu nujno hotel prepoznati poziv k terorju.

Na diskusijo sta prireditelja, Naš tednik in Mohorjeva družba, poleg avtorja scenarija Thomasa Plucha in režiserja trilogije Fritza Lehnerja vabila tudi predsednike treh koroških deželnozborskih strank. Vendar so Wagner, Knafl in Haider nobel dali prednost odsotnosti. Edino ljudska stranka je poslala svojega zastopnika, deželnega poslanca Hannesa Moika, ki pa je imel precej težav, ko je branil troedino stališče strank do televizijskega filma. Kljub temu pa mu je občinstvo vsaj priznalo političen pogum.

Razprava v Mohorjevi hiši je jasno potrdila mnenje Wolfganga Holzingerja, češ da se koroški politiki motijo, če mislijo, da govorijo v imenu večine prebivalstva. Razen častnih izjem, kakršna je dr. Valentin Einspieler, ki je njegov poseg nek drug diskutant označil kot „inkvizitorska vprašanja" avtorju in režiserju, so se diskutanti po vrsti solidarizirali s tvorci filma in argumentirano zavrnili stališča deželnih politikov. „Primitiven in škodljiv za prestiž ni film, temveč reakcija na njega", je dejala neka nemška turistka, ki so zanjo reakcije bile „drobnokarirane do desnoradikalne". Vodja diskusije, dr. Reginald Vospernik, je diagnosticiral „hudo vročino tja do letalnega stanja" med koroškimi politiki. Dr. Robert Saxer pa je opozoril na dejstvo, da so politiki sicer zdaj zagnali vik in krik, da pa niti glasu ni bilo slišati od njih v deželnem zboru, ko so nemški nacionalisti uganjali svojo gonjo. Niti ko je listič Ruf der Heimat pisal o „schlußstrichu", kar do danes še ni nihče nikjer preklical, se ni oglasil noben koroški politik.

Pluch in Lehner sta koroškim politikom očitala, da niti v enem primeru še niso uspeli dokazati kake ponaredbe, čeprav vsi v en glas kričijo o „ponarejanju zgodovine". „Dogodki so bili grdi, film ne more biti lepši," je rekel Lehner. Pluch, katerega knjigo, scenarij filma, na Koroškem bojkotirajo skoraj vse knjigarne, pa je Wagnerju serviral, da se je včasih še sam hvalil, da je ideja za film njegova. Brez odgovora pa je ostalo vprašanje, zakaj vendar niso troedine stranke priredile podobno javno diskusijo o filmu.

Dr. Matevž Grilc, ki je prav tako sedel za podijsko mizo, je govoril o falangi, ki se na Koroškem formira proti vsakomur, ki zbudi vtis, da se zavzema za Slovence, Pluch pa je inkriminiral dejstvo, da za Slovence na Koroškem ni javnosti, ker jo izključujejo iz nje.

„Kennedy je v Berlinu dejal: Berlinčan sem. Jaz pa tukaj pravim: rad bi bil Slovenec," je za zaključek rekel Lehner in dodal, da je zanj tak škandal kot sedaj na Koroškem, najboljša motivacija za snemanje takih filmov.

Poseben aplavz je požel neki učitelj verouka, ki je prosil za videokopijo filma, da bi jo pokazal svojim učencem: „Enkrat v življenju bi rad imel glavni naslov v KTZ."

Druga učiteljica pa je celotno zadevo spravila na naslednji imenovalec: „Če gledaš film, vidiš zrcalno sliko, in grdo zrcalno sliko si ne ogleduješ rad . . ."

Demonstracija pred delavsko zbornico — scena iz filma „Vas ob meji". Zdaj smo končno iz popravka v „profilu" zvedeli, kdo demonstracije NI organiziral: Kärntner Heimatdienst. „Wahr ist vielmehr, daß der Kärntner Heimatdienst vor der Klagenfurter Arbeiterkammer in den Tagen des Ortstafelsturms im Oktober 1972 keine Demonstration veranstaltet hat." — Resnica pač vedno pride na dan . . .

Jugoslavija za dobre odnose s sosedi

Vsestranski dobri sosedski odnosi so eden izmed temeljev trdnega medsebojnega položaja Jugoslavije, ki je ohranila kontinuiteto prijateljskih odnosov in krepitve vzajemno koristnega sodelovanja z večino sosednih držav, ne glede na nihanja v odnosih, je podčrtal Dobrivoje Vidić v uvodni besedi za razpravo o mednarodnih odnosih Jugoslavije na plenarni seji CK ZKJ pretekli petek. Vidić je dodal, da so za to sodelovanje značilni odprtost meja, vezi med ljudmi, razvit maloobmejni promet in različni stiki na državni, politični in kulturni ravni.

V razpravo je posegel tudi Mitja Ribičič, ki je dejal, da bo Jugoslavija vztrajala pri politiki odprtih meja. V tej zvezi je napovedal, da bodo pretehtali ukinitev nekaterih restriktivnih ukrepov. Ponovil pa je tudi stališče, da morajo biti narodnostne manjšine in narodnosti dejavniki sodelovanja in mostovi v mednarodnih odnosih, zlasti med sosedi, če so spoštovane njihove narodnostne pravice.

Jože Ciuha pa je zastopal mnenje, da restriktivni ukrepi, zlasti polog, otežujejo nadaljevanje intenzivnega in plodnega sodelovanja s slovensko narodnostno manjšino v Avstriji in Italiji.

Sinowatz sprejel Pešića

Kot poroča Tanjug, je zvezni kancler Fred Sinowatz v petek sprejel jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju Milorada Pešića. V daljšem in prijateljskem pogovoru sta obravnavala odnose med državama in krepitev sodelovanja. Na obeh straneh so sodelovanje ugodno ocenili, poroča Tanjug.

Marković nasledil Ribičiča

Pretekli četrtek so na seji CK ZKJ izvolili za predsednika predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Dragoslava Markovića. Marković je nasledil Mitjo Ribičiča, ki je opravljal naloge predsednika v minulem enoletnem obdobju.

SLAVISTIČNO PEDAGOŠKI SEMINAR:

O zaščiti okolja, strahu učiteljev in kulturi

Zavest za zdravo okolje bodo v šolah kmalu postavili bolj v ospredje, sestavni del vseh predmetov bo, je povedal ravnatelj slovenske gimnazije Reginald Vospernik prejšnji teden ob slavistično-pedagoškem seminarju za profesorje Zvezne gimnazije za Slovence in slovenskega pouka na višjih in srednjih šolah. Zato ni bilo presenetljivo, da je eno izmed težišč seminarja bilo posvečeno analizi okolja in onesnaženja zraka. Na to temo sta predavala univerzitetna asistenta graške univerze dr. Walter Kosmus in dr. Kurt Kalcher, ki sta opozorila na to, da imajo žveplene odpadke tehnično že pod kontrolo (na Koroškem je največji onesnaževalec na tem področju BBU v Podkloštru), da pa problem dušikovih oksidov, ki nastajajo pri zgorevanju in ki povzročajo tudi kisel dež, še ni rešen.

V sveži in zgoščeni obliki — kot je to izrazil vodja seminarja dr. Valentin Inzko — so letos obravnavali tudi pedagoška vprašanja. Univerzitetni profesor dr. Josef Klingler je prvi dan predaval o domu in šoli, torej o sodelovanju med starši, učitelji in učenci, skupno s profesorji pa je obravnaval to snov v treh diskusijskih skupinah.

Nevsakdanjega problema se je lotil univerzitetni docent dr. Dietmar Larcher, ki je znan že po predavanjih o pomenu materinega jezika. Govoril je o strahu učitelja pred učenci. Učitelji, ki jim družba poveri nalogo oblasti in avtoritete, se dostikrat bojijo pred učenci, oziroma imajo vsaj gotovo nesigurnost, velika večina učiteljev pa tega sploh ne prizna. Pred samim strahom se tako bojijo, da ga dostikrat prekrivajo z avtoritarnim nastopom v razredu. S tem pa izgubljajo tudi pristen kontakt do učencev, zaradi česar tudi ne morejo doseči in doživeti pedagoških uspehov.

Larcher je govoril iz lastnih izkušenj kot učitelj, prišel je do prepričanja, da ima strah tudi svojo pozitivno stran, če si priznamo, da imamo strah in če se ga lotimo. Težje je z nevrotičnim strahom, ki ima svoje vzroke v zgodnji mladosti, in ki dostikrat hromi prizadetega.

Iz lastne izkušnje je vedel povedati, da učitelji le v izjemnih primerih govorijo o težavah, da si pa s tem le otežkočijo svoj položaj. Tudi pričevanja dijakov govorijo o tem, da učenci prav dobro vejo za strah in nesigurnost učiteljev.

Vzroke za težaven položaj učiteljev vidi v bistvu v tem, da učitelj v živi obliki predstavlja tisto nasilje napram učencem, ki sicer vlada v družbenih odnosih. Učenci se temu seveda upirajo in posledica tega so tudi občutki „ničvrednosti" pri učiteljih, ki v skrajnih slučajih privedejo tudi do samomora. Zato je Larcher zagovarjal šolo, ki ni „vojna" temveč „igra", v kateri se razvija mladina. Predvsem še zaradi tega, ker postaja z razpadanjem trenutnega gospodarskega sistema šola res kraj kjer išče doraščajoči smisel življenja in svojo lastno identiteto.

Nadaljnja pedagoška tema je bila posvečena vlogi medijev v vzgoji mladine, predaval je univ. prof. dr. Klaus Boeckmann s celovške univerze.

Letošnji seminar je prav posebno profitiral od bližine celovške, graške in ljubljanske univerze. Tako so na slavistične teme predavali iz Ljubljane prof. dr. Breda Pogorelec (Sodobne smeri v jezikoslovju in slovenska lingvistika), prof. Berta Golob (Pouk slovenskega jezika danes) in prof. Franc Žagar (Didaktični in lingvistični problemi slovenskega glagola.).

Tudi o kulturnih povezavah Slovencev s sosednjimi narodi je bilo govora. O J. F. Perkonigu in Slovencih je govorila germanistka dr. Helga Lorenz-Andreasch, kulturni referent pri uradu Deželne vlade, dvorni svetnik dr. Pavle Apovnik pa je obravnaval kulturo koroških Slovencev in povezavo s kulturo sosedov. Pri tem se je dotaknil tudi nekaterih nezdravih pojavov v notranjeslovenskih odnosih na Koroškem, nakazoval pa je tudi potrebe in možnosti na področju meddržavnega sodelovanja. Zaključno pa je predavatelj spomnil še na osnutek kulturnega sklada za Slovence, ki ga pa noben ni sprejel z navdušenjem.

KSOO pri Rauscherju

Zadnji teden je sprejel delegacijo Kluba slovenskih občinskih odbornikov deželni svetnik Max Rauscher, ki je pristojen za občine in za zaščito okolja. Slovenski občinski odborniki so opozorili na odprta vprašanja v zvezi z vodnim rezervoarjem vzhodno od Celovca in zagovarjali odprto in iskreno ravnanje s kmeti s strani oblasti, opozorili so na težave in potrebe v zvezi z dvojezičnimi otroškimi vrtci in prosili deželnega svetnika, naj se zavzame za potrebe slovenskega prebivalstva, hkrati pa so se dotaknili tudi zaščite okolja v pliberški občini. Delegacija se je izrekla za dialog na komunalni ravni, ki omogoča reševanje odprtih vprašanj v ozračju soglasja.

Rauscher je poudaril pripravljenost za razgovor, v zvezi z otroškimi vrtci pa je opozoril na pristojnost drugih članov deželne vlade.

Ravnatelj Franc Kukovica je ob tej priliki posredoval deželni vladi protest Kluba v zvezi s pisanjem socialističnega dnevnika, ki je isti dan objavil na prvi strani uvodnik proti uporabljanju filma „Vas ob meji" za šolske namene.

Odprto pismo ALÖ Guggenbergerju

Z odprtim pismom je te dni protestirala Alternativna lista Koroške pri celovškem županu Guggenbergerju, ker se je mesto odločilo za nakup mestnih avtobusov, ki jih izdeluje nemška firma MAN. Na izbiro je bil tudi avstrijski produkt znamke Steyr, kljub temu se mandatarji celovške ljudske stranke niso odločili za avstrijski produkt, pravi ALÖ v odprtem pismu.

Predstavnik ALÖ Holzinger, prosi župana naj razjasni, kako je prišlo do takšnega sklepa in ali se je odvijalo vse po korektni poti.

V tej zadevi je zanimiva izpoved zastopnika podjetja Steyr, ki je menil, da bi bilo za podjetje lažje presedlati od vojaške na civilno produkcijo, če bi se več avstrijskih občin odločilo za avtobuse znamke Steyr.

Kulturne skupine SPD „Trta“ gostovale v Zajčji Dobravi

Kulturne skupine SPD „Trta“ v Žitari vasi so sooblikovale spored 1. srečanja kulturnih skupin občine Ljubljana-Moste in Koroške, ki je bilo v Zajčji Dobravi pri Ljubljani. Skupine SPD „Trta“ so istega dne sodelovale tudi v povorki tradicionalne „Ohceti v Ljubljani“. Zato bo na tem mestu najprej tekla beseda o tej veliki mednarodni folklorni prireditvi.

Kot znano, je glavna prireditev „Ohcet v Ljubljani“ bila v soboto 25. junija 1983. Tedaj so se člani mladinske folklorne skupine in nekateri člani moškega pevskega zbora napotili v Ljubljano, kamor so jih povabili organizatorji ohceti, da sodelujejo v povorki. Zbirališče je bilo na Gospodarskem razstavišču, kamor so prišle folklorne skupine iz Jugoslavije, iz Belgije, Anglije, Švedske, Italije, Amerike in Avstrije; skratka vseh dežel iz katerih so prišli pari, da se na „Ohceti v Ljubljani“ poročijo; med njimi sta bila tudi dva para s Koroške. O tem je SV že poročal v zadnji številki (op. ured.). Povorka, ki se je premikala po ljubljanskih ulicah, se je med poročnim obredom na magistratu ustavila na Mestnem trgu, kjer so folklorne skupine predstavile svoje plese ali narodne običaje, tako da je tudi številna publika prišla na svoj račun. Po poročnem obredu na Magistratu, je povorka skupno z novoporočenimi pari krenila proti hali Tivoli. Tam so folklorni ansambli spet imeli priložnost, da se predstavijo s svojimi plesi, med njimi je nastopila tudi naša mladinska folklora. Za našo folkloro in za vse, ki so sodelovale na tej prireditvi, je to gotovo bilo enkratno doživetje.

Ob petih popoldne pa smo imeli na dnevnem redu že drugo obveznost. Pot nas je vodila v Zajčjo Dobravo pri Ljubljani. Tedaj se je naši ekipi pridružila še otroška folklorna skupina, zbor plazniških deklet ter ostali člani moškega pevskega zbora, ki so potem predstavljali SPD „Trta“ na 1. srečanju kulturnih skupin občine Ljubljana-Moste in Koroške. To srečanje je organizirala občinska konferenca SZDL občine Ljubljana-Moste, pokroviteljstvo nad prireditvijo pa je imela tovarna papirja Vevče, kamor gre tudi večina produkcije tovarne „Obir“ Reberca.

Zajčja Dobrava leži sredi malega, idiličnega gozdička, nedaleč od Ljubljane. Kulturni spored se je odvijal na prostem in sicer na dvorišču gostišča, ki nosi ime kraja. Sodelovali so mešani pevski zbor, pihalni orkester ter pionirska skupina tovarne Vevče in skupine SPD „Trta“, ki jih vodijo Jozej Starc, Irena Brežjak in Stanislava Kukovica. Med posameznimi točkami so domačini uprizorili tudi dva skeča, točke baleta in drugo.

Po končanem kulturnem sporedu — zaključil ga je pihalni orkester papirnice Vevče, ki ga poznamo tudi z otvoritve tovarne IPH v Žitari vasi — so vodjem posameznih skupin izročili priznanje za sodelovanje na tem 1. srečanju kulturnih skupin občine Ljubljana-Moste in Koroške.

Po zaključku je bila še veselica in s tem tudi možnost za ples, kar je mladina seveda pridno izkoristila. Čeprav je pod drevesi bilo prijetno in zabavno, smo kmalu morali misliti na odhod, kajti čas je hitro minil, pred nami pa je bila še dolga pot. Z zahvalo za prisrčno gostoljubnost, smo se poslovili od gostiteljev ter se veseli in s pesmijo preko Jezerskega sedla vrnili domov v Žitaro vas.

T. H.

Pred sto leti se je rodil F. Kafka

3. julija je minulo 100 let odkar se je v Pragi rodil nemški pisatelj Franz Kafka, ki sodi med najpomembnejše književnike tega stoletja. Franz Kafka je v Pragi obiskoval nemško gimnazijo, nato najprej študiral germanistiko, zaključil pa pravo. Franz Kafka je zaradi bolezni kmalu moral opustiti svoj pravniški poklic in iti v predčasni pokoj. Umrl je 3. junija 1922 v Kielingu pri Klosterneuburgu, star komaj 41 let.

Čeprav je Kafka moral umreti zelo mlad, je ustvaril mnogo literarnih del. Med njegove najpomembnejše stvaritve sodijo dela „Der Prozeß“, „Das Schloß“ in „Amerika“. O literaturi Franza Kafke, ki še danes burijo duhove literarnih zgodovinarjev, je bilo napisanih že mnogo ocen in razprav. Ob 100-letnici njegovega rojstva pa bodo priredili številne simpozije, na katerih bodo obravnavali literarni lik tega pomembnega književnika. Izšle pa bodo tudi razne publikacije, v katerih bodo dela Franza Kafke osvetlili z novih zornih kotov.

Razstave

V galeriji Carinthia v Celovcu so minuli torek odprli razstavo enega izmed najvidnejših slovenskih likovnih umetnikov, Jožeta Ciuhe, ki se v koroškem glavnem mestu predstavlja z opusom akvarelov. Jože Ciuha ima za seboj že vrsto razstav doma in v tujini in mnoge nagrade ter priznanja. O slikarskem delu oz. pričujoči razstavi Ciuhe, je navzoče seznanil direktor Moderne galerije v Ljubljani prof. Zoran Kržišnik.

Razstava slikarskih del Jožeta Ciuhe je odprta do 6. avgusta 1983.

●

V sredo so v Mestni hiši v Celovcu odprli likovno razstavo Janka Dolenca. Umetnik se tam predstavlja z najnovejšimi grafičnimi izdelki ter novimi skulpturami v lesu. Razstavo Janka Dolenca so organizirali Avstrijsko-jugoslovansko društvo, kulturni urad mesta Celovec in generalni konzulat SFRJ v Celovcu.

O razstavi Janka Dolenca je spregovoril prof. Zoran Kržišnik, direktor Moderne galerije v Ljubljani, za glasbeni okvir otvoritve pa je poskrbel oktet „Danica“, ki ga vodi Hanzej Kežar.

Razstava Janka Dolenca v veliki galeriji Mestne hiše je odprta do 20. julija 1983.

●

Naš rojak Jože Boschitz trenutno razstavlja v mali galeriji kavarne Doma umetnikov. Tam gre za nekaj njegovih del v katerih je zaznavna nova smer tega mladega umetnika, ki je že večkrat opozoril s svojo samoniklo umetniško ustvarjalnostjo.

●

V Pliberku so spet odprli galerijo Wernerja Berga. Ogled slikarskih del tega pomembnega umetnika je možen vsak dan od 10.—12. in od 16.—18. ure. V dogovoru s kulturnim uradom občine Pliberk pa je ogled Bergove galerije možen tudi ob drugem času.

Dopisnik „Dela“ Slavko Fras zapušča Avstrijo

Dopisnik „Dela“ Slavko Fras, ki je tri leta bil dopisnik na Dunaju in v Celovcu, zaključuje svoj dopisniški mandat v Avstriji in se vrača v Ljubljano, kjer je že bil imenovan za glavnega urednika štirinajstdnevnika „Naši razgledi“.

Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev sta se v okviru skromne svečanosti uradno poslovili od Slavka Frasa. Ob tej priložnosti sta predsednika NSKS in ZSO dr. Matevž Grilc in dipl. inž. Feliks Wieser Slavku Frasu izrekla zahvalo za njegovo triletno poročanje tako z Dunaja kot s Koroške, od koder je spremljal politično in kulturno dogajanje, zlasti za tisto o delu in življenju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Predsednika sta naglasila, da je Fras tudi v komentarjih o dunajskem političnem dogajanju vedno spet vnašal in nakazoval nerešene obveznosti člena 7 avstrijske državne pogodbe in tako tudi z drugega, bolj zaznavnega zornega kota prispeval k temu, da je koroško manjšinsko vprašanje vedno spet bilo prisotno v avstrijski in slovenski oz. jugoslovanski javnosti. Oba predsednika sta Slavku Frasu zaželela mnogo uspeha na novem delovnem mestu. Feliks Wieser je tozadevno menil, da odhajanje Slavka Frasa ne pomeni slovo od Koroške, ker je prepričan, da bo Fras tudi kot glavni urednik „Naših razgledov“ ostal tesno povezan s koroškimi Slovenci in potom tega uglednega časnika opozarjal na narodnostni položaj na Koroškem. Feliks Wieser je Slavku Frasu v imenu obeh osrednjih političnih organizacij v spomin na njegovo dopisniško delovanje na Koroškem in na Dunaju izročil oljnato sliko, delo Janeza Oswalda.

Slavko Fras, ki se je zahvalil za izkazano pozornost, je menil, da sicer odhaja s Koroške, da pa bodo koroški Slovenci v njegovem bodočem delu pomemben faktor, saj jih želi še bolj kot doslej upoštevati in vključevati v vsebino „Naših razgledov“.

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Ljudska kultura - kultura za ljudstvo

(Izvlečki kulturnopolitičnega dialoga predstavnikov slovenskih koroških kulturnih institucij v slovenski oddaji koroškega studia ORF)

V oddaji, ki je bila posneta 1. marca letos, so sodelovali Franci Černut, dr. Janko Malle, dr. Janko Zerzer, Janko Merkač, Jani Oswald, Jože Kopeinig, Teodor Domej in dvorni svetnik dr. Pavel Apovnik; vodil jo je urednik Mirko Bogataj, ki je zastavljal tudi vprašanja.

Sprva je šlo za oris položaja prosvetnega društva, ki deluje na jezikovni meji, ki ima že zaradi tega posebno težaven položaj pri razvijanju slovenskega kulturnega delovanja. Na tozadevno vprašanje je odgovoril FRANCI ČERNUT in med drugim dejal: V našem društvu (SPD Jepa-Baško jezero) imamo sorazmerno veliko članstvo, vendar bi sam ta podatek dal nepravo sliko, kajti za kulturno delovanje imamo sorazmerno zelo majhen krog ljudi, ki aktivno delujejo in ki se tudi drugače vključujejo v naše kulturnopolitično delo. Pri nas trenutno delujeta tamburaški ansambel, ki ga vodi Erika Wrolich in moški pevski zbor pod vodstvom Aleša Schusterja. Pri enem kot drugem imamo težave, ker bi potrebovali pravo strokovno pomoč pri tamburaših za izpopolnjevanje, pri moškem zboru pa je težava v tem, da zborovodja deluje v Nižji Avstriji in je tako zboru na razpolago samo ob koncu tedna ali pa še tedaj ne.“

S tem pa je bilo že postavljeno vprašanje vzgoje lastnih kadrov, in seveda obe osrednji kulturni organizaciji koroških Slovencev SPZ in KKZ, kako delata na tem področju? Na to vprašanje je odgovoril dr. JANKO MALLE: „K vprašanju kadrovanja bi pripomnil to, da se SPZ podobno kot KKZ trudi, da bi dobila naraščaj iz vrst mlajših generacij. Tudi glasbena šola, ki jo upravljata obe osrednji kulturni organizaciji, naj bi v določenem času pokazala nekaj naraščaja v tej smeri. Tudi iz teh vrst si predstavljamo, da bi v bodočnosti morali dobiti nekaj zborovodij oz. glasbenikov, ki bi nam pomagali za naprej. Tako pa smo v tem trenutku slej ko prej odvisni od strokovne pomoči iz Slovenije. V praksi to izgleda tako, da naše pevovodje oz. vodje drugih ansamblov vabijo v Slovenijo na razne tečaje. Kadar pa tam ni takih tečajev, pa skušamo, kolikor se pač to da realizirati, narediti pri nas. Vendar se mi zdi, da se za tem skriva globlje vprašanje, kar se kadrovskega vprašanja tiče in sicer povsod, in to je bilo čutiti tudi iz besed tov. Černuta, da je mlajšo generacijo težko, ponekod zelo težko držati v okviru društva, v okviru zborov in tudi potem, ko zapustijo tamburaške ansamble, jih je težko držati v okviru društva. Mislim, da moramo ob tem vprašanju pogledati malo na socialno strukturo podželja. Pri tem ne smemo prezreti dejstva, da je to razslojevanje, ki je zajelo našo pokrajino seveda zajelo tudi socialno našo mladino. Prisililo jo je k odseljevanju, deloma pa išče zaposlitev v industrijskem kraju in se zaradi tega odtujuje domačemu kraju in izgubi stik z domačim društvom. Domače prosvetno društvo pa mlademu človeku ponekod ne zmore več zadostiti tistih potreb, s katerimi se srečava v novem okolju — to je v industrijskem.

75 let Slovenske prosvetne zveze

Kar se tiče strokovne pomoči iz Slovenije lahko samo ponovimo, da smo navezani na to strokovno pomoč, ker trenutno take ponudbe na Koroškem še nimamo. Zato smo veseli, da imamo to pomoč. Navsezadnje se tudi v tem manifestira neka povezanost s kulturnim prostorom, v katerem živimo. Seveda pa je vprašanje, kako bomo uspeli v bodoče iz vrst učencev glasbene šole in naše pevske dejavnosti, ki jo razvijamo, dobiti ustrezen naraščaj. Več je tozadevno trenutno težko povedati. Vemo pa, in to lahko samokritično ugotovimo, da doslej nismo uspeli.

(Dalje prihodnjič)

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Slovensko prosvetno društvo „Zila“ na Ziljski Bistrici vabi na

OTVORITEV RAZSTAVE

Arhitektura na Zili

v sob. 16. julija 1983, ob 19.30 uri v prostorih Posojilnice na Zilj. Bistrici.

Razstava bo odprta od 18. julija do 30. septembra 1983, ob delavnikih od 8. do 12. ure in od 13. do 16. ure.

Podobe iz Nadiških dolin

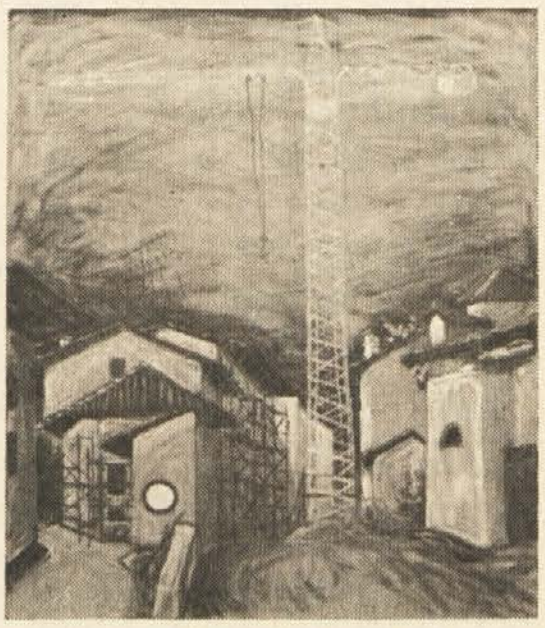

Društvo beneških umetnikov je pod pokroviteljstvom ustanov in organizacij iz dežele Furlanije-Julijske krajine priredilo v času od 11. do 19. junija mednarodni slikarski ex-tempore na temo „Podobe iz Nadiških dolin“. Med slikarji sta bila tudi dva slovenska koroška umetnika — Benetik Rudi iz Podjune pri Globasnici in Štefan Jože iz Božjega groba pri Pliberku. Dela pod temo „Podobe iz Nadiških dolin“ so bila razstavljena od 25. junija do 3. julija v „Beneški galeriji“ v Špetru. Oba naša koroška umetnika sta prejela priznanje.

To je bil 4. mednarodni slikarski ex-tempore, ki obeta postati pomemben dejavnik na področju te umetniške stroke. Objavljena slika je delo Jožeta Štefana.

IZ DEJAVNOSTI KLUBA PRIJATELJEV LOVA

Zanimivo predavanje

Klub prijateljev lova iz Celovca je vabil svoje člane in njihove svojce na predavanje o srnjadi. Predaval je inž. Blaž Krže, lovski strokovnjak in član predsedstva Lovske zveze Slovenije. Kar lepo število se nas je 2. junija zbralo v gostilni Strasshof v Vratih, ki jo vodi naš član Stanko Zwitter.

Tov. Krže nam je strokovno in hkrati zelo nazorno orisal življenje in pomembnost naše nekoč samo gozdne, danes pa tudi že poljske divjadi – srnjadi. Lovci smo in hočemo biti soodgovorni za okolje, v katerem živimo. Ta odgovornost pa terja dobro poznanje živih bitij, s katerimi živimo. Več znanja, več odgovornosti!

Predavatelj je tudi poudaril, da naša srnjad genetsko še ni spremenjena. Še vedno živimo v zdravem okolju in naša naloga je, to zdravo okolje obdržati in ohraniti za poznejše rodove.

Tone Haderlap, naš odbornik, je popestril naše srečanje z branjem svojih pesmi, ki so prežete z ljubeznijo do lova in do narave. Za konec smo si ogledali še tri lovske filme, ki so jih prinesli s seboj tovariši z Lovske zveze Slovenije.

Vsem, ki so prispevali k tej uspeli prireditvi in srečanju, se je predsednik Kluba prijateljev lova iz Celovca Mirko Kumer prisrčno zahvalil.

Med lovci treh dežel

19. junija letos smo bili lovci, člani Kluba prijateljev lova iz Celovca, povabljeni na nagradno streljanje treh dežel. Tokrat smo se srečali v prelepi Primorski, v Novi Gorici. Organizator srečanja je bilo društvo slovenskih lovcev v Italiji, „Doberdob". Zastave treh dežel, v katerih živimo Slovenci, so naznanjale to naše srečanje. Pod vodstvom prizadevnega skladatelja lovskih skladb Daneta Namestnika iz Šmartna pri Litiji so lovski rogovi zaigrali mlade slovenske lovske melodije.

Ves dopoldan se je s strelišča v Novi Gorici slišalo streljanje. Vsako moštvo – vseh je bilo 15 – je skušalo doseči najboljše rezultate. Okoli poldneva je streljanje prenehalo. Radovedno smo prisluhnili, katero moštvo je bilo najboljše. Sreča se je tokrat nasmehnila moštvu iz Slovenije. Nagrade so bile podeljene med Lovsko zvezo Slovenije, Kärntner Jägerschaft in Italijansko lovsko zvezo. Podrobneje pa bomo o rezultatih s tega tekmovanja brali v slovenski reviji „Lovec".

Sledili so pozdravi zastopnikov treh dežel. Za Zvezo lovskih družin Nova Gorica je pozdravil tov. Trontelj, za lovsko društvo „Doberdob" tov. Jože Pahor, za Klub prijateljev lova, predsednik Mirko Kumer in za Kärntner Jägerschaft ing. Albin Knafl.

Iz vseh njihovih besed sta vela veselje in sreča, da smo se srečali, da se je tu zbrala množica lovcev-strelcev, predvsem pa prijateljev tega športa. Pri vsakem takem srečanju se navezujejo nova prijateljstva, izmenjujejo izkušnje, nova spoznanja. Bolje se bomo med seboj poznali, lažje se bomo pogovarjali, dogovarjali, večji prijatelji bomo.

Naslednjič se bomo lovci-strelci treh dežel srečali v Pliberku na Koroškem. Tu bo srečanje še toliko bolj slovesno, ker bo prav prihodnje leto Klub prijateljev lova iz Celovca praznoval 20-letnico obstoja.

Lovski piknik na Bleščeči planini

Vsako srečanje ima svoj čar. V nedeljo 26. junija smo se zbrali lovci člani Kluba prijateljev lova iz Celovca na planini Bleščeči v „Koči nad Arihovo pečjo".

Iz vseh krajev Koroške smo prišli. Predsednik Kluba prijateljev lova Mirko Kumer nas je pozdravil. Poudaril je, da smo se lvoci prvič zbrali na tem mestu, o katerem vemo, da je zgodovinskega pomena. Pod Arihovo pečjo je bilo pred 40 leti umorjenih 8 mladih ljudi, ki so se borili proti takratnemu fašističnemu nasilju. Hočemo nadaljevati s srečanji na zgodovinskih tleh. Povabil nas je sredi avgusta letos na Svinško planino. Slovenskemu planinskemu društvu Celovec je čestital, da daje možnost množici prijateljev planin in narave, da se lahko spočijejo v tej dobro urejeni planinski koči.

Domačin, ustanovni član našega kluba, bivši župan občine Šentjakob v Rožu tov. Janko Koren nam je orisal zgodovinski pomen tega svetega kraja na katerem danes lahko občudujemo lepoto zgornjega Roža. Nato so nam lovci domačini postregli z dobro malico.

V veselem razpoloženju smo se proti večeru razšli, vsak v svoj domači kraj v Podjuno, Ziljo in Rož.

Marica Pradetto

Bilčovs

Ena lastovka še ne naredi pomladi, vendar je to znamenje, da se le-ta bliža. Tako je tudi z dvojezičnostjo v občini Bilčovs, ki štiri do petkrat letno izdaja list z imenom „Važna sporočila občine Bilčovs" in ga potem razpošilja na vsa gospodinjstva. V zadnjih sporočilih od 7. junija so na tapetu odvoz odpada, odstranitev neuporabnih avtomobilov, občinske uradne ure in vabilo oziroma poziv na občane, da organizirajo razstavo s slikami, risbami, ročnimi deli, recepti za kuho itd. Razstava naj bi se odvijala pod devizo „fantaziji niso postavljene meje".

Vsekakor je ta list lep primer, kako naj se v dvojezični občini pristopi do občanov obeh jezikov. Seveda s tem problem dvojezičnosti še ni rešen, je pa le lep začetek, v upanju da bo prišlo v naši občini do prave dvojezične pomladi, ki nam je zajamčena, ne samo v 7. členu avstrijske državne pogodbe, marveč tudi po drugih avstrijskih in mednarodnih določilih.

V oddaji TV Ljubljana - „Ljudje in zemlja" zastopan tudi naš živelj

NEDELJA 10. JULIJA 1983 OB 12.00 URI

Ekipa TV Ljubljane, ki je junija snemala na Koroškem, je za nedeljsko oddajo „LJUDJE IN ZEMLJA" (oddaja je na sporedu vsako četrto nedeljo ob 12.00 uri) pripravila daljši prispevek o življenju in delu naših kmetov, ki gospodarijo na hribovskih kmetijah. V oddaji bodo sodelovali: Egi Goltnik iz Podkraja, Janez Kogoj s Podpece, dr. Franc Mikl iz Borovelj, Ivanka in Florjan Božič iz Borovnice pod Košuto, Rozalija Čertov iz Slovenj Plajberka, Cena Ogris s Podna, Franc Vutti iz Ločila, Lojze Možina iz Doba ter harmonikarja: Zdravko Miklau iz Lepene in Hanzi Koller iz Stobc. Oddajo si boste lahko ogledali v nedeljo 10. julija ob 12.00 uri na prvem programu ljubljanske televizije.

STROKOVNA ŠOLA ZA ŽENSKE POKLICE ZAVODA ŠOLSKIH SESTER
Št. Peter 25, 9184 Št. Jakob v Rožu

OBJAVA

Po odloku Deželnega šolskega sveta je

SPREJEMNI IZPIT
ZA 1. RAZRED 3-LETNE STROKOVNE ŠOLE ZA ŽENSKE POKLICE
v zavodu šolskih sester v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu
v petek 8. julija 1983, ob 9.30 uri.
Interesentke naj prinesejo s seboj pisalne potrebščine in zaključno spričevalo.
Ker je v 3-letni strokovni šoli za ženske poklice in v 1-letni gospodinjski šoli prostih še nekaj mest, imajo možnost prijave tudi še tiste, ki so rok vpisovanja zamudile.

Vodstvo šole

Spet kulturni večeri za turiste

Pred nami je spet čas dopustov, poletna sezona je v polnem razmahu. V turističnih krajih pričakujejo goste, ki tokrat niso tako številni kot v prejšnjih letih — gospodarska kriza se pač najprej pozna v turizmu. Zato je bitka za gosta neizprosna — vsako podjetje, občina, dežela in država skuša napraviti vse, da bi se gost pri nas počutil dobro, da bi tudi drugič prišel k nam preživljat svoj letni dopust. Med prizadevanja, gostu nuditi kar se da prijetne počitnice, spada tudi kulturna ponudba, saj večina turistov želi spoznati tudi kulturno življenje kraja, v katerem prebije svoje počitnice.

Tozadevno se tudi našim krajevnim prosvetnim društvom nudi priložnost prirejanja kulturnih sporedov, namenjenih letoviščarjem. Nekaterim društvom je že uspelo, da so njihove tovrstne prireditve vključili v občinske kulturne koledarje, kar pomeni, da so takorekoč uradne, ponekod celo izvedene s finančno podporo občine. Tako bi seveda moralo biti v vseh občinah, kjer živi in deluje slovenska narodna skupnost.

Da so take prireditve več ali manj folklornega značaja, je razumljivo. Vendar imajo pri tem prav slovenska društva še posebno odgovorno nalogo, namreč, da se ne pustijo zmanevrirati na raven turistične zanimivosti, ampak dejansko prikazati izvirno slovensko kulturo, ki je tu avtohtona in nepogrešljiv faktor v deželi, kjer bi morala biti deležna vse pozornosti in enakopravnega vključevanja v njeno kulturno podobo. Nekatera društva se tega zavedajo in pri oblikovanju svojih sporedov to tudi upoštevajo. Pri tem seveda ne mislimo, da bi take prireditve prefunkcionirali v politične akcije, ampak da se na kulturen način obrazloži situacijo takšno kakršna dejansko je — razumljivo od kraja do kraja drugačna, kar pa nikakor ne pomeni, da je povsod zadovoljiva ali celo idealna, saj je nam vsem dobro znana manjšinska politika dežele oz. države, ki še vedno ni izpolnila obveznosti člena 7 državne pogodbe. Na to dejstvo je pač treba pomisliti ob takih trenutkih, pa četudi to komu ni prijetno.

Med društva, ki že več let redno prirejajo kulturne večere v času turistične sezone sodi SPD „Danica" v Šentvidu v Podjuni, ki je že imelo svojo prvo tovrstno prireditev. Minuli teden so tudi v Škofičah (pri Kreuzwirtu) in še kje tamošnja slovenska društva vabila, da se predstavijo s svojim, ali s sporedi gostujočih društev ter goste (in seveda tudi domačine) seznanjajo s svojimi novimi dosežki slovenske kulturne dejavnosti. Zato smo prepričani, da slehernо društvo, ki pripravlja take prireditve, svoj spored skrbno pripravi in izbere, saj s tem opravlja tudi zelo pomembno vlogo, ker gostje vtise o takih prireditvah posredujejo tudi v svojih domačih krajih in s tem tudi izpričujejo eksistenco slovenske narodne skupnosti na Koroškem, kjer ponekod prav zaradi turizma raje zamolčijo, da v deželi živita dva naroda.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Žel. Kapli vabi na

JUBILEJNO
10. POLETNO NOČ

v soboto 9. julija 1983 ob 20. uri pri občinskem kopališču v Železni Kapli. Igra ansambel „Fantje treh dolin"
Prosimo za čim večjo udeležbo!

Obirsko

V ponedeljek 27. junija smo na Obirskem imeli obisk študentov celovške univerze. Študente je pripeljal lektor celovške univerze in direktor kranjske knjižnice France Drolc. Predstavil in seznanil nas je z dejavnostjo Slovenske študijske knjižnice Slovenskega prosvetnega društva v Celovcu, ki igra pomembno vlogo pri kulturnem razvoju koroških Slovencev. Tega obiska smo bili še posebno veseli, saj je to bilo prvič, da smo imeli obisk s celovške univerze.

PRIREDITVE

Katoliška mladina v Celovcu vabi na

NOGOMETNI TURNIR
in
PLES KATOLIŠKE MLADINE

v soboto 9. julija 1983
Ob 9. uri začetek nogometnega turnirja na igrišču v Globasnici.
Moštva: Sele, Šentjakob v R., Pliberk, Šmihel, KDZ Blato, Globasnica. Dekliški nogomet: Sele — Globasnica.
Ob 20. uri ples pri Šoštarju.
Igra ansambel „Koroški odmev".

Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak" na Kostanjah vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 9. julija 1983 ob 20. uri v slavnostni dvorani v Vrbi.
Sodelujejo: moški oktet s Suhe, pevsko-instrumentalna skupina KPD „Drava" iz Žvabeka, folklorna skupina iz Globasnice

---

Slovensko prosvetno društvo „Rož" v Šentjakobu v Rožu vabi ob svoji 80-letnici obstoja na

5. POLETNO NOČ

v soboto 30. julija 1983 ob 20. uri v šotoru za občinsko hišo v Šentjakobu v Rožu.
Za zabavo igra znani ansambel **„Fantje treh dolin"**

Gasilsko društvo v Vogrčah vabi na

VESELICO

v sob. in nedeljo 9. in 10. julija 1983

- sobota, ob 20. uri veselica. Igra Srečko Kovačič s svojimi Trim-Kranjci
- nedelja, ob 9.30 uri slovesna sveta maša nato budnica s Trim-Kranjci. Ob 16. uri zabava. Igrajo „Die fidelen Lavanttaler"

Slovensko prosvetno društvo „Trta" v Žitari vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN FOLKLORE

v nedeljo 17. julija 1983 ob 20.30 uri v ljudski šoli v Žitari vasi.
Nastopajo: MePZ „Podjuna" iz Pliberka, tamburaši SPD „Zarja" iz Železne Kaple, MoPZ SPD „Trta" in folklorna skupina „Trta"

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec" v Škocijanu vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 9. julija 1983 ob 20.30 uri v gostilni pri Piceju (Tedl) na Zamanjah.
Nastopata: MoPZ „Vinko Poljanec" in Plazniška dekleta
Za ples in zabavo bo skrbel „Franc"

LIKOVNA KOLONIJA MLADIH „VUZENICA '83"

v času od 21. do 27. avgusta 1983

Udeleženci likovne kolonije tisti teden ne bodo preživljali le ob risanju, marveč tudi ob športu, igrah, izletih, kopanju itd. Na koncu likovne kolonije bodo mladi umetniki pripravili razstavo s pestrim kulturnim sporedom. Udeleženci kolonije naj bi bili stari vsaj 12 let, navzgor ni omejitve. Prijave so možne do 30. julija 1983 pri Slovenski prosvetni zvezi, Gasometerg. 10, 9020 Celovec; tel. (0 42 22) 32 5 94.

Prireditelja: Slovenska prosvetna zveza in osnovna šola v Vuzenici.

POPOLDAN KANTAVTORJEV V RADIU

Kdor bi rad poslušal izvlečke iz nedeljske prireditve, naj 27. julija 1983 ob 21.00 uri posluša večerno oddajo slovenskega oddelka koroškega radia!

---

80 let Slovenskega prosvetnega društva „Rož"

FOLKLORNI VEČER
s profesionalno skupino „KOLO" iz Beograda

v nedeljo 24. julija 1983 ob 20.30 uri v šotoru za občino v Šentjakobu v R.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" v Ločah vabi na

FOLKLORNI VEČER

v ponedeljek 11. julija 1983 ob 20.30 uri pri Pušniku v Ločah.
Sodelujeta: folklorna skupina iz Sel in tamburaški ansambel iz Loč

Slovensko prosvetno društvo „Danica" v Šentvidu v Podjuni vabi na

KULTURNI VEČER

v torek 19. julija 1983 ob 20.30 uri v kulturnem domu Danica v Šentprimožu.
Gostuje: Folklorna skupina „Sonja Marinković" iz Novega Sada

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na

KONCERT

v nedeljo 17. julija 1983 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati.
Nastopajo: MoPZ Borovlje, dekliški zbor iz Sel, trio Oraže iz Borovelj, mladinski zbor iz Borovelj, sestri Velik iz Sel-Kota

Invazija požrešnih polžov

Pred kratkim se je pojavila pri nas na Koroškem neka nova zvrst polžev rdečerjavkaste barve, ki je zelo požrešna. Tu gre za do 10 cm dolge podolgaste polže brez hišice, ki so se v ogromnem številu razmnožili v Logi vasi pri Vrbi, na Gurah (v občinah Kotmara vas in Bilčovs), v Beljaku in še drugih krajih. Ker so ti polži tako številčni, delajo tudi temu primerno veliko škodo zlasti v vrtovih. Menda so ti polži „importirani" iz zahodne Evrope (Francije, Švice...). Ta nenavadno velika masa polžev je zelo vznemirila prebivalstvo med Dravo in Vrbskim jezerom, ki se upravičeno boji za svoje pridelke. Pravega sredstva proti njim ni. Najbolje se jih ubraniš na ta način, da jih pridno pobiraš in uničuješ. Nekateri naredijo okoli gredic grabenčke, v katere nasujejo žgano apno. Vzrok, da so se pojavili ti polži v takšnem številu je menda deževje v prejšnjem tednu. Najbolj aktivni pa so polži-požrešneži ponoči. Upajmo, da je to samo enkraten pojav in da ne bo tako kot z iz Amerike importiranimi koloradskimi hrošči, proti katerim se po skoro štiridesetih letih borimo še danes.

S primorskimi planinci na Polinik

Pred osmimi leti so planinci Planinskega društva Nova Gorica navezali stike s slovenskimi planinci na Koroškem. Takratnega prvega izleta na Košutnikov turn se je med drugimi udeležil tudi znani zdravnik-odpravar dr. Jože Andlovec. V teh 8 letih skupnega sodelovanja smo izmenjali že celo vrsto izletov v slovenske in avstrijske gore. Med planinskima društvoma Celovec in Nova Gorica je nastalo izredno prijateljsko planinsko sodelovanje. Višek teh skupnih izletov pa je bil minuli konec tedna, ko so nas zopet obiskali Goričani in med njimi tudi dr. Jože Andlovec, ki je bil tokrat prvič v naši planinski postojanki „Koči nad Arihovo pečjo" na Bleščeči. Kar malo nerodno mu je bilo, da je šele po osmih letih obiskal Bleščečo, no pa nič zato; bilo je prijetno snidenje v pozno noč in to čeprav je bil naslednji dan na programu vzpon na najvišji vrh Kreuzeckove skupine — Polinik (2784 m). Ob tej priložnosti je dr. Andlovec podaril našim planincem lepo ilustrirano knjigo in izrazil željo, da bi prijateljstvo med primorskimi in koroškimi planinci bilo še naprej tako prisrčno, kot do sedaj. Iz pogovora smo izvedeli, da je bil dr. Andlovec že večkrat v Himalaji predvsem kot ekspedicijski zdravnik. Kot lakšen je bil tudi že na vrhu Anapurne ter v Andih in to čeprav ni več med najmlajšimi, saj bo letos obhajal 60-letnico. Res kar počaščenega smo se počutili, da smo imeli med nami takšnega asa, ki bo v bodoče večkrat prišel med koroške planince.

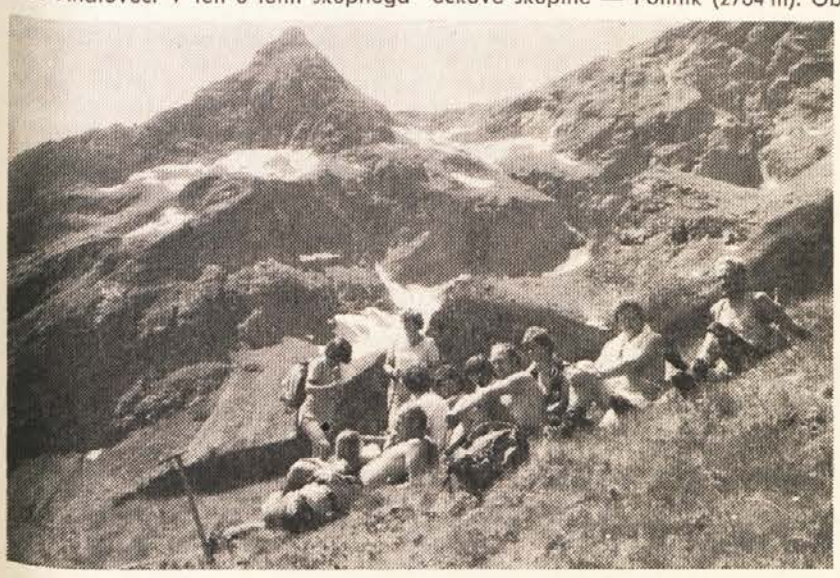

Naslednjega dne nas je pozdravljalo lepo sončno poletno jutro. Pot nas je vodila skozi dravsko dolino preko Spittala v dolino Mele do Obervellacha. Od tam naprej pa po gorski cesti do približno 1440 m višine, v vzhodno pobočje Polinika. Prištedili smo si kakšni dve uri hoje. Od tam smo korakali še dobro uro do prijetne planinske postojanke Polinikhütte na 1780 m višine. Tam smo se malo odžejali in pokrepčali in odkorakali naprej proti Poliniku, ki ga krasi križ. Bilo je treba premagati 1000 m višinske razlike, no in v dveh urah in pol smo dosegli vsi srečni vrh, ki spada v družino „Poti prijateljstva" (30 vrhov v Furlaniji-Julijski krajini, Koroški in Sloveniji). Po stari slovenski planinski navadi bi morali vse (novince), razen enega, ki je že bil na tem vrhu, krstiti; to se pravi z vrvjo udariti po zadnjici, vendar so tokrat nekoliko spremenili pravilo in „krstili" samo planinko, ki je na Poliniku dosegla svoj osebni višinski rekord.

Čeprav je bil lep sončen dan, ni bilo pravega razgleda — vsi vrhovi nad 3000 metrov so bili v oblakih, šele pozno popoldne na povratku proti koči, so se dvignili oblaki in pozdravljali so nas v vsej lepoti belo zasneženi vrhovi z Hochalmspitze — kraljico Vzhodnih Tur na čelu. Še kratek počitek v prijazni koči, nato pa v hitrem tempu do avtomobilov in navzdol v dolino, kjer smo se koroški planinci poslovili od primorskih, ki so nadaljevali pot do Fraganter Hütte, kjer so prenočili in se naslednjega dne, to je v ponedeljek, ko je v Sloveniji praznik, povzpeli na Sadnig in si na povratku domov še mimogrede ogledali koroško atrakcijo, sotesko Raggaklamm (iz slovenskega draga). Tudi naši planinci bi radi šli z njimi, vendar delo v poklicu jim tega ni dovoljevalo.

Izlet Planinskega društva Nova Gorica je vodil odlični alpinist in vedno za šale razpoloženi Stane Sedej, kot poznavalec ture pa je bil Lubo Urbajs, ki je tokrat ponovil vzpon na ta lepi črni vrh nad Melsko dolino.

Slavnostni koncert ansambla Avsenik v Dobrli vasi

V sredo 29. junija je Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi vabilo na slavnostni koncert ansambla Avsenik, ki letos obhaja svojo 30-letnico obstoja. Koncert je bil na dvorišču dobrolskega samostana. Obiskalo ga je okrog 3000 ljudi, kar je rekorden obisk, ki ga je dosegel ta svetovno znani ansambel na Koroškem. Spet je ljudstvo dokazalo, kako priljubljen je Avsenikov ansambel, kateremu so okno v svet slave odprli prav pri nas na Koroškem. Ogromna množica je z navdušenjem spremljala čudovite melodije tega enkratnega ansambla, ki vedno spet preseneča doma in po svetu. Na sporedu so bile Avsenikove melodije novejšega in starejšega izvora, med njimi že mnoge ponarodele, ki so izzvale med poslušalci navdušen aplavz. Vsa južna Koroška je bila na nogah in prihitela v Dobrlo vas, da prisostvuje temu enkratnemu doživetju, slišati in videti te umetnike, katerih slava je neminljiva.

Vsa čast prireditelju SPD „Srce", ki je znano po tem, da v zadnjih letih organizira posebno atraktivne prireditve, ki so vse in to je prav posebno važne, kronane z velikim uspehom.

Naj še zapišemo, da je slavnostni koncert otvoril moški zbor SPD „Srce", ki ga vodi Marjan Berložnik in s tem tudi prispeval del programa v čast 30-letnice obstoja Avsenikovega ansambla.

Borovlje

Pred nedavnim je znani pevski zbor iz Borovelj „Stahlklang" slovesno obhajal svojo 90-letnico obstoja. V zvezi s tem jubilejem je bil koncert in povorka skozi Borovlje. Na tej jubilejni prireditvi je sodeloval tudi moški zbor Slovenskega prosvetnega društva Borovlje, tako na koncertu kot v povorki. Številni govorniki, na čelu z županom Antonom Woschitzem so naglasili potrebo po sodelovanju pevskih zborov obeh narodnosti. Ob tej priložnosti je moški pevski zbor SPD Borovlje prvič nastopil v novih oblekah (beli jopiči).

Delavskemu pevskemu zboru „Stahlklang" ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi dejansko prišlo do plemenitega sodelovanja med pevci obeh narodnih skupnosti.

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA LETOVANJE OTROK NA MORJU

Viktringer Ring 26 (Vinko Kušej) ☎ (0 42 22) 51 25 28

Gasometergasse 10/I (Milka Kokot) ☎ (0 42 22) 32 5 50

Spoštovani starši!

Vljudno Vam sporočamo, da bo LETOVANJE OTROK NA MORJU V SAVUDRIJI letos v eni izmeni in sicer:

od 5. avgusta do 19. avgusta

Koordinacijski odbor nudi:
prostore za bivanje, 5 obrokov hrane dnevno, za vsakih deset otrok enega vzgojitelja, zdravstveno oskrbo in v primeru potrebe prevoz bolnega otroka v bolnico ter prevoz v Savudrijo in nazaj.

Cena za 14-dnevno bivanje znaša 1.400 šil., prevozni stroški 400 šil.

Prijavnice dobite pri zgoraj omenjenih naslovih. Zadnji rok prijave je 15. julij 1983.

Ker je število prostih mest omejeno, prosimo za čimprejšnje prijave.

RAZGLAS

V zvezi z letovanjem otrok na morju išče koordinacijski odbor vzgojitelje. Interesenti naj se javijo pismeno na enega zgoraj omenjenih naslovov do 15. julija 1983.

Pogoj za sprejem: dopolnjeno 18. leto, izkušnje v vodenju skupin (prednost imajo učitelji(ce), študentje(ke) pedagoške smeri).

Srečanje pri Štibarju

Katoliška mladina Pliberk, Žvabek, Suha, Vogrče in Šmihel je s pomočjo Živinorejske zadruge Pliberk priredila v nedeljo 3. julija srečanje pri Štibarju na Komelnu.

Zjutraj se je v Dobu zbralo veliko število pogumnih otrok in spremljevalcev za na Komelj, kjer je bila sveta maša, ki jo je celebriral duhovni asistent Katoliške otroške mladine kaplan Jurij Buch. Mašo je spremljal otroški zbor s Suhe (vodi Pepej Krop). Opoldne se je pripeljala na Komelj velika množica naših zvestih družin in prijateljev. Otroci in sodelavci Katoliške mladine so se na povabilo Živinorejske zadruge okrepčali ob jedi in pijači, nato pa se je z otroško olimpijado začel družabni del dneva. Z veliko vnemo so otroci skupno s starši in mladino sodelovali v različnih igrah za dosežek lepih nagrad (torte, sladkarije, itd.). Idejo in pripravo iger sta imela na skrbi Gitka Grilc in Marko Trampusch, nato pa je množica z velikim zanimanjem sledila nastopu ansamblov „Koroški odmev", pod vodstvom Jozeja Hirna in „Energija", ki ga vodi Berti Logar. Kot domači vižar pa je nastopil priljubljeni Hubert Krop. Učitelj Foltej Podgornik je pripravil in naštudiral skeč o Rdeči kapici. Prisrčno so zaplesali otroci iz Vogrč, katerih plese je naštudirala Katja Krainz.

Vsi so bili mnenja, da je bil to posrečen dan skupnega razvedrila, najbolj pa so se sodelavci katoliške mladine razveselili angažiranega sodelovanja staršev pri igrah, kar je bilo tokrat prvič v tem obsegu, upamo in si želimo, da ne zadnjič.

Informacija po telefonu

Če zavrtite telefonsko št. 0 42 22-196 boste slišali zanimivo informacijo o zastrupitvah živil, ki jih povzročajo razne bakterije in o prijemih, kako se zaščitimo pred to nadlogo. To informacijo dobite vsak dan do 31. avgusta. Ta tema je ravno sedaj ob poletnem vročem času še posebno aktualna. To informacijo po telefonu je pripravil univ. doc. dr. Friedrich Petuely, direktor zvezne ustanove za preiskavo živil na Dunaju.

Iniciator za tovrstne informacije je Avstrijska delovna skupnost za ljudsko zdravje.

Končno nacionalni park v Avstriji

Končno imamo v Avstriji prvi nacionalni park in sicer na Koroškem. Verjetno bo temu zgodovinskemu dogodku sledila v bližnji prihodnosti tudi Solnograška (morda že letos), medtem ko so s Tirolsko še velike težave. Diskusija o nacionalnem parku, imenovanem Visoke Ture, se vleče že deset let. V načrtu je bil nacionalni park, ki zaobjema pogorje Visokih Tur, tako na Vzhodnem Tirolskem kot na Solnograškem in Koroškem. Vendar je do realizacije tega projekta prišlo samo na Koroškem. Koroški deželni zbor je pred dnevi sklenil zakon o nacionalnem parku, tako da se je v Avstriji končno uresničila dolgoletna želja, da bo vsaj koroški del Visokih Tur podvržen zaščiti oziroma ohranitvi naravnega okolja.

Na Vzhodnem Tirolskem se je ustanovitev nacionalnega parka zataknila zaradi načrtovane gradnje elektrarne v dolini Dorfertal v Visokih Turah.

Dr. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Dvora nad Vrbo

Po smrti vikarja Blaža Pencina je na njegovo mesto prišel Karl Ludvik grof Dietrichstein, baron Humberški in Finkensteinski, gospod na Landskronu, v Vrbi, v Novem gradu in v Gornji Polskavi, dvorni točaj Koroške in dedni lovski mojster Štajerske itd. prezentiral duhovnika Janeza Millerja, ki mu je ljubljanski stolni kapitelj izdal dne 6. 9. 1730 nastavitveni dekret.

Komaj pa je Janez Miller prevzel dolžnosti vikarja župnije Dvor nad Vrbo, se je Jožef Anton Aichelberger, oskrbnik grada in gospostva Landskron, pritožil na ljubljanski stolni kapitelj, da vikar in škofijski komisar pri cerkvi sv. Miklavža v predmestju Beljaka Janez Krištof Semenič noče instalirati vikarja Janeza Millerja in naj mu kapitelj vroči spiritualia (dovoljenje za opravljanje duhovne službe), ker mu je on že izročil v imenu grofa temporalia (posvetne dohodke). Ta pritožba grajskega oskrbnika zoper vikarja Semeniča pa je bila preuranjena, ker se je vikar Miller v pismu z dne 19. 10. 1730 zahvalil vikarju Semeniču, da ga je kljub njegovi mladosti priporočil faranom v Dvoru. 12. 11. 1730 pa poroča vikar Semenič stolnemu kapitlju v Ljubljano, da je 8. novembra instaliral vikarja Millerja.

Vikar Janez Krstnik Miller je sestavil dne 28. januarja 1745 nadroben seznam štole, kakor jo je uporabljal že njegov prednik in kakor prakticira z njo tudi on. Ta pregled se glasi:

	Gld.	Kr.
za krst zakonskega otroka	—	12
za krst nezakonskega otroka	—	30
za obnavljanje krsta ob veliki noči ali binkoštih		
za prvega zakonskega otroka	1	30
za drugega zakosnkega otroka	1	—
za tretjega zakonskega otroka	—	30
za nezakonskega otroka se plača dvakrat toliko po odbitku že plačanega		
za branje maše v župni cerkvi se plačuje po:		
starem običaju	—	15
za ekskurz k drugim cerkvam, ki so oddaljene od župne cerkve 1 uro hoda, dobivam	—	18
za izpovedovanje bolnikov	—	18
za izpoved bolnikov, vezano s poslednjim oljem	—	42
za trikratni oglas poroke	—	18
za poroko, če ostane nevesta v domači fari	1	—
če gre izven fare	2	—
za pogreb kmeta, ki ima lastno hišo, brez maše	1	9
če se ga pokoplje z branjem maše in blagoslovom	2	39
za pokop starejšega, ki nima lastne hiše, brez branja maše	—	18
če se ga pokoplje z branjem maše in blagoslovom	1	33
	Gld.	Kr.
za pogreb otroka	—	18
Dohodki cerkovnika, vezani na štolo:		
za odhod k smrtno bolnemu pri navadni spovedi	—	3
če je spoved vezana s poslednjim oljem	—	9
za krst zakonskega otroka	—	3
za krst nezakonskega otroka	—	18
za obnovo krsta ob veliki noči ali v binkoštih		
za zakonske otroke	—	16
za obnovo krsta prvega zakonskega otroka	—	30
za drugega nezakonskega otroka	—	15
za tretjega nezakonskega otroka	—	7
za pogrebe z mašo in blagoslovom	—	21
brez maše in blagoslova	—	15
za ministriranje pri poroki, če nevesta ostane doma	—	9
če nevesta gre izven fare	—	18
za trikratno zvonjenje po umrlem dobi cerkovnik hlebec kruha in	—	9

Vse to sem zapisal za uporabo, kakor je od nekdaj v običaju.

Vikar Janez Krstnik Miller je bil leta 1750 premeščen za vikarja in škofijskega komisarja pri cerkvi sv. Miklavža v predmestju Beljaka. Na njegovo mesto je lastnik grada in gospostva Landskron grof Dietrichstein prezentiral duhovnika Antona Makovnika (Makonigg, pisal se je pravilno Markovič), ki ga je 23. 11. 1750 instaliral stolni dekan iz Ljubljane dr. Anton Lackner. V zvezi z instalacijo vikarja Makovnika se je miklavžki vikar Miller pritožil v Ljubljano, da mu delajo uslužbenci grada in gospostva Landskron težave, ker nočejo izročiti njemu pripadajoči inventar v župnišču v Dvoru nad Vrbo. Ponovno se je vikar Miller pritožil stolnemu dekanu Antonu Lacknerju v Ljubljano, da ima težave z vikarjem v Dvoru, ker je sam priznal, da je v hudi stiski zaradi ekscesov v pijanosti.

Vikar Anton Makovnik je umrl v začetku leta 1758. Po njegovi smrti je grof Dietrichstein prezentiral za vikarja v Dvoru Valentina Liskovnika (Liesgonig), beneficiata pri cerkvi sv. Frančiška Ksaverija v Salfelden pod gospostvom Humberk (Hollenburg). Liskovnik je bil že zelo star.

(Se nadaljuje)

KAVA, ČAJ, ALKOHOL IN CIGARETE — UŽITKI S POMISLEKOM

VSAK DAN SE ZASTRUPLJAMO

Nemara bo vsem, ki radi pijejo kavo in pokadijo kako cigareto, dobrodošla novica: poživila niso samo škodljiva, včasih so celo koristna za naše počutje in zdravje.

Najbrž ne mine dan, da si ne bi privoščili skodelice pravega čaja ali kave, marsikdaj popijemo tudi kozarec alkoholne pijače, prižgemo si cigareto. Vemo sicer, da so užitki, ki nam jih ponujajo kofein, tein, nikotin in alkohol škodljivi, vendar se jim ne moremo odreči.

Alkohol nas obvaruje pred infarktom

Alkohol je ženskam nevarnejši kakor moškim, in sicer iz treh razlogov.

Ženske prenesejo manj alkohola kakor moški. Tudi če spije ženska enako količino pijače kakor moški, ima v krvi več alkohola. Ženske so zvečine manjše in lažje od moških, že zaradi tega je koncentracija alkohola v njihovem organizmu takoj večja. Etanol, ki se nahaja v vseh alkoholnih pijačah, in ki povzroča opitost, se raztaplja v vodi, v maščobah pa ne. V ženskem organizmu je več maščob kot v moškem, zato ostane v krvi več promilov alkohola.

Učinek alkohola je pri ženskah dolgotrajnejši kot pri moških. Na uro se zmanjša koncentracija alkohola v krvi pri moškem za 0,15 promila, pri ženski pa za nekaj manj. Za primer: približno eno uro traja, da se porazgubi alkohol, ki ga zaužijemo s steklenico piva, moški premagajo alkohol prej, ženske pa nekaj kasneje.

Alkohol škoduje ženskemu organizmu bolj kakor moškemu. Zdravniki ne vedo natanko pojasniti, zakaj je tako. Neizpodbitno pa je dokazano, da so ženske mnogo manj odporne proti cirozi jeter kakor moški. Zdravniki zato priporočajo, naj bi ženske ne zaužile več kakor 20 gramov alkohola na dan. Toliko alkohola pa vsebuje že steklenica piva ali četrtinka litra vina ali pa trije kozarčki žganja po 20 ccm. Moški lahko brez škode zaužije vsak dan dvojno količino alkohola, ki je dopustna za ženske.

V zmernih količinah je lahko alkohol včasih tudi zdravju koristen, učinkuje kot zdravilo ali blažilo. Nič ni narobe, če popijemo zvečer pred spanjem, steklenico piva ali četrtinko litra vina, trdijo nekateri zdravniki, drugi pa jim seveda vneto oporekajo in pravijo, da alkohol povzroča motnje v spanju. Nekateri zdravniki opozarjajo na zdravilni učinek alkohola: alkohol nas zavaruje pred srčnim infarktom. Zvišuje namreč stopnjo holesterina v krvi in s tem zavira nastanek arterioskleroze, ali pa arteriosklerozo celo zdravi. Žganje, ki ga popijemo pred obedom, je zelo koristno za prebavo. Alkohol pospeši delovanje jeter, laže prebavljamo mastno hrano, če z alkoholom spodbudimo izločanje žolča.

Prevelike količine zaužitega alkohola pa povzročajo okvare na možganih. Čim več pijemo, tem globlje v možgane segajo poškodbe in motnje. Ko pijemo, smo najprej veseli in zgovorni. Sprostimo se. Po nekaj kozarcih čez mero pa se začnemo opotekati, ker alkohol že vpliva na možganski center za ravnotežje in na gibalne centre. Ko pijemo dalje, nam oslabijo refleksi. Če se med hojo spotikamo in padamo, smo v večji nevarnosti, da se poškodujemo, saj se ne moremo več pravočasno ujeti na roke. Pri padcih se v pijanosti pogosto poškodujemo. Ko smo že zelo pijani, zremo strmo predse, pogled je top in brez življenja, videti je, da čutila ne delajo več, kot bi morala. Večina ljudi utone v zaspanost, ko si s pitjem naberejo 0,2 promila alkohola v krvi. Zaspijo celo v primeru, da prej sploh niso bili utrujeni. Tako jih narava zavaruje pred nadaljnjim samouničevanjem. Če bi ostali budni, bi se še naprej nalivali s pijačo, alkohol bi poškodoval delovanje možganskih centrov za dihanje in krvni obtok, za posledicami takšnega stanja pa lahko človek tudi umre.

Čeprav se zavedamo, da je čezmerno uživanje alkohola nezdravo, se nam vendarle primeri, da popijemo več, kot smo nameravali. Kaj lahko storimo, da posledice čezmernega uživanja alkohola ne bodo preveč usodne?

Pred priložnostjo, ko že vemo, da ne bomo pili samo vode, se pošteno najemo. Čim bolj je želodec poln, tem počasneje prehaja alkohol v kri.

Pijemo počasi in mirno. Če zvračamo kozarce na dušek, pride ves alkohol v kri, zato smo hitreje okajeni. Če pijemo počasi, pa se alkohol porazdeli tudi na telesno tkivo in na druge telesne tekočine.

Če se le da, ne pijemo žganih pijač. Čim več je tekočine v želodcu, tem počasneje prehaja alkohol v krvi. Zato nas pivo na primer opijani manj kot žganje, čeprav spijemo količino pijače, v kateri je enak odstotek alkohola.

Pijemo čiste pijače, kajti dodatki patoke in histamina so tisto, kar povzroča mačka in glavobol. Najmanj škode delajo vodka, gin (brinjevec) in belo vino. Nepriporočljivi pa so vinjak, rdeče vino, rum in viski in to v natanko tem zaporedju.

Čaj je domače zdravilo

V kavi se nahaja poživljajoča snov kofein, v čaju pa tein. Snov je v kavi in v čaju pravzaprav ista, le da je v čaju vezana na česleno kislino, zaradi česar jo organizem sprejema počasneje kakor kofein iz kave. Kava učinkuje hitreje kakor čaj, zato pa je poživljajoč učinek čaja trajnejši. Kadar smo utrujeni in bi se radi osvežili za dalj časa, spijemo namesto kave raje skodelico pravega čaja.

Čaj je poživilo, poživljajoč učinek pa dosežemo le v primeru, da znamo čaj pravilno skuhati. Strokovnjaki svetujejo: čajne lističe prelijemo z vrelo vodo, nato jih pustimo stati v vodi največ pet minut. V tem času se iz čajnih lističev izloči vsa potrebna količina poživljajočega teina in okus čaja je kljub temu izvrsten. Če pa pustimo čajne lističe v vodi več kot pet minut, postane čaj grenak, saj se iz lističev izloči preveč česlene kisline. Čaj ni močnejši, je pa manj okusen.

Kadar govorimo o čaju, mislimo na pravi, črni čaj, katerega lističi vsebujejo od 2,5 do 3,5 odstotka teina, 6—12 odstotkov česlovine in 1 odstotek eteričnih olj za aromo. Za običajno skodelico čaja vzamemo štiri do pet gramov, za posebno močan čaj pa osem gramov čajnih lističev na liter vode.

Pravi, črni čaj nima le enako poživljajočega učinka kakor prava kava, po dobrih lastnostih kavo celo prekaša. Je namreč tudi zdravilen. Nesladkani pravi čaj je odlično domače zdravilo proti driski. Zaradi delovanja čaja je v črevesju manj tekočine, vsebina črevesja je manj vodena. Toda tudi ta učinek ima svoje slabe plati: če pijemo preveč čaja, si pokvarimo prebavo, nastopi zaprtost. Dnevno lahko popijemo največ liter pravega čaja. Če imamo že tako in tako težave s prebavo, se čaju raje odrečemo.

Kava nam zbistri misli

Poživljajoča snov v kavi je kofein. Ko pijemo skodelico kave, zaužijemo 50 do 60 miligramov kofeina, kar je dovolj, da se učinek te poživljajoče snovi razširi na vse celice našega organizma. Najbolj dovzetne za delovanje kofeina so sive možganske celice. Ko se okrepčamo s kavo, nas mine utrujenost in takoj smo spet kos novim miselnim naporom in obremenitvam. Seveda, tudi kofein ne more učinkovati čez mero: kadar smo spočiti in na višku moči, nam skodelica kave ne zviša storilnosti. Naj popijemo še toliko kave, nismo ne bistrejši ne zmožnejši, kot smo v resnici.

Kofein preganja utrujenost, ima pa še celo vrsto koristnih lastnosti in učinkov.

- Izostri nam čute. Bolje vidimo in razlikujemo oblike, barve in kontraste, izboljša se nam sluh, koža je občutljivejša in dovzetnejša za vse dražljaje.
- S kavo lahko zvišamo prenizki krvni pritisk. Človek, ki trpi zaradi nizkega krvnega pritiska, pije kavo za zdravilo, po kofeinu se prebudi in je zmožnejši za delo.
- Kava je zdravilo, s katerim lajšamo glavobole in migrene. Če popijemo takoj, ko začutimo, da se nas loveta migrena, skodelico močne kave, preženemo bolečine in preprečimo napad. Krvne žile v glavi, ki so se začele širiti, zaradi česar se je pojavila tudi bolečina, se zožijo in bolečina popusti.
- Kava pospeši prebavo. Ko popijemo skodelico kave, začne želodec takoj izločati več kisline. Zato je prebava lažja in boljša. Po obedu nam torej upravičeno prija tista skodelica črne kave.
- Zaradi delovanja kofeina lahko organizem bolje in hitreje izloča odvečne snovi. Ledvice so bolje prekrvavljene, gibanje črevesja pospešeno.

Delovanje kofeina je učinkovito, pa tudi hitro. Že 30 minut zatem, ko popijemo kavo, doseže učinek kofeina svoj vrhunec, po dveh ali treh urah pa se nato porazgubi — tedaj je čas, da si privoščimo novo skodelico kave.

Tudi če pijemo kavo vsak dan, si s tem ne uničimo zdravja, ne pojavijo se nikakršnne organske poškodbe. Seveda pa ne smemo uživati kave v neomejenih količinah. Več kot šest skodelic na dan je ne smemo popiti, sicer se nam lahko primeri, da se upijanimo s kofeinom. Nenadoma nam začnejo misli bežati, nismo zmožni zbrano delati, govorimo brez prestanka, vendar dokaj nevezano. Če se kljub nevarnosti kavnega opoja ne moremo odreči užitku, omilimo učinek, ki ga ima kofein na misli in na telo. V skodelico kave damo za noževo konico jedilne sode ali pa razredčimo kavo s kančkom mleka ali žličko smetane.

Nekaj časa so znanstveniki proučevali, ali ni nastanek cist in vozlov na ženskih dojkah nemara povezan z uživanjem kave. Ameriški ginekologi, ki so prvi postavili to trditev, so priporočali bolnicam dieto, ki naj ne bi vsebovala kofeina. Ženske naj bi torej ne pile ne kave ne čaja pa tudi kokakola je bila prepovedana. Vendar se je kasneje izkazalo, da so bile domneve znnstvenikov zmotne — kofein ne povzroča nastanka cist in vozlov na dojkah.

Nikotin premaga stres

Nobeno poživilo ne učinkuje tako hitro kakor nikotin, ki ga uživamo s tobakom. Že sedem sekund za tem, ko povlečemo prvi dim iz cigarete, pride nikotin do možganov. Ne sprejemamo ga namreč le preko pljuč, ampak prehaja v kri tudi preko ustne sluznice. Od tu je pot do možganov kratka.

Kako deluje nikotin na možgane? Zelo poživljajoče! Pospeši dejavnost v možganski skorji, torej nam resnično razbistri misli, okrepi spomin in spodbudi pozornost. Če kadimo, se umirimo in nismo več razdražljivi, pa tudi občutek lakote se zmanjša. Kateri od teh učinkov se zdi osrednjemu živčnemu sistemu tako prijeten, da se nikotinu sčasoma noče več odreči, tega znanstveniki še ne vedo. Vedo pa, da se z nikotinom človek zasvoji in da sčasoma kadilec ne more več brez cigarete. Zasvojeni kadilci imajo v krvi nenehno določen odstotek nikotina.

Če se količina nikotina v krvi zniža, kadilec takoj seže po naslednji cigareti. Nič torej ne pomaga, če se poskušamo odvaditi kajenja cigaret in kadimo samo še cigare ali na primer pipo. Strastni kadilec inhalira tudi dim iz pipe in iz cigare, ne zadovolji se z načinom kajenja, ki dovaja organizmu manjše količine nikotina. In če začne strastni kadilec zaradi ljubega zdravja kaditi lažje cigarete, jih pokadi pač toliko več, da lahko obdrži v krvi stalno količino nikotina.

Strastni kadilci se ne morejo odreči užitkom kajenja, pa čeprav vedo, da je nikotin močan strup, ki ga znanstveniki uporabljajo na primer tudi pri izdelavi sredstev za uničevanje škodljivih žuželk. O delovanju in učinkih nikotina se lahko človek najbolje pouči takrat, ko pokadi svojo prvo cigareto: srce začne pospešeno utripati, zdi se nam, da nam bo zdaj zdaj skočilo iz prsi. Nastopijo motnje v prekrvavitvi, zato prebledimo v obraz, polt je bleda kot zid. Žleze delujejo močneje kot običajno, čelo nam zato orosi mrzel pot, v ustni votlini pa se nam začne nabirati slina. Tanko črevo se začne pospešeno krčiti, prenekateremu kadilcu začetniku se je že primerilo, da je moral po prvi cigareti takoj na stranišče.

Postopoma pa se organizem privadi na nikotin, nauči se, kako lahko strup predela v neškodljive snovi. Če orgnizem tega ne bi mogel in znal, bi se v najkrajšem času zastrupili s cigaretami. Strasten kadilec zaužije s 50 pokajenimi cigaretami kakih 50 miligramov nikotina, to pa je količina, ki bi zadostovala, da bi človek, ki nikotina ni navajen, pri priči umrl za zastrupitvijo.

O škodljivih posledicah kajenja je bilo napisanih in izgovorjenih že veliko besedi. Pozabljamo pa, da ima kajenje tudi nasproten, torej koristen učinek. Profesor Opitz iz Münstra na primer opozarja, da deluje kajenje na nekatere ljudi izrazito pomirjevalno. Ker jih cigareta umiri in sprosti, jim je kajenje v užitek, vse bolj potrebujejo ta umetno izzvani mir, zato se navadijo kajenja in so zasvojeni z nikotinom. Zdravniki in farmakologi morajo hočeš nočeš priznati, da je človek, ki kadi, laže kos vsakdanjim življenjskim napetostim, laže kljubuje stresu. S poskusi so dokazali, da se ob stresu zviša krvni pritisk, kar je lahko nevarno, če pa pokadimo cigareto, se pritisk znova zniža na normalno, ali pa se zaradi delovanja nikotina sploh ne začne zviševati.

Ko govorijo o škodljivih učinkih nikotina, zdravniki pogosto omenjajo, da je prav nikotin kriv, če kadilci cigaret pogosteje obolevajo na srcu in tudi pogosteje podležejo obolenjem srca kakor ljudje, ki ne kadijo. Poskusi, ki so jih napravili znanstveniki v Veliki Britaniji, pa so ovrgli to trditev. Ljudje, ki kadijo namesto cigaret pipo, imajo v krvi veliko več nikotina kot tisti, ki kadijo cigarete, njihovo srce pa je kljub temu bolj zdravo kot srce kadilcev cigaret. Nikotin potemtakem ni kriv, da kadilci pogosteje obolevajo in tudi pogosto umrejo zaradi bolezni, ki so povezane s kajenjem. Znanstveniki menijo, da je pravi krivec za bolezni in za večjo umrljivost med kadilci ogljikov monoksid, ki zaide med kajenjem v organizem.

Cigaretam se je seveda najbolje odpovedati. Če pa tega ne zmoremo, potem poskušamo kaditi tako, da si čim manj ogrožamo zdravje.

- Kadimo počasi in s premislekom, nikoli ne puhamo hlastno in hitro, saj zaide pri hitrem kajenju v kri skoraj dvakrat toliko nikotina kot pri počasnem užitku ob cigareti.
- Dima ne vlečemo globoko vase. Če le moremo, zadržimo večino dima v ustih, in ga čimprej izdihnemo. Tako pride v kri le 10 odstotkov nikotina, namesto 90 odstotkov, kolikor ga dobimo, če vsrkamo dim globoko v pljuča.

Če se nam posreči, da se s trdno voljo vendarle odpovemo užitkom kajenja, potem se moramo žal sprijazniti z nekoliko povečano telesno težo. Ko prenehamo kaditi, se zredimo, ne pa zato, ker bi jedli več kot prej, ampak zato, ker se nam upočasni presnova. Švedski znanstveniki so ugotovili naslednje: nikotin pospeši delovanje žleze ščitnice, zaradi tega porabi organizem več energije. Ko pa se odvadimo kajenja, deluje žleza ščitnica spet normalno in porabimo manj kalorij. Odvečne kalorije kopiči organizem v obliki maščobnih zalog. Strastni kadilci se seveda sprašujejo, katero zlo je manjše: nikotin v krvi ali maščobne blazinice na telesu. Tudi debelost je namreč zdravju škodljiva.

Proti prehladu in visoki vročini z zdravilnimi zelišči

Na čelo, tilnik, vratne žleze, na prsi in trebuh si polagajte kisove obloge (krpo namočite v razredčen kis, čeznjo pa položite še volneno krpo). Priporočljivo je tudi, da noge (do kolen) čimdlje kopljete (namakate) v čimbolj vroči in slani vodi ali pa se kopate v kopeli, v katero dodaste prekuhano hrastovo skorjo.

Pri prehladu z visoko vročino je priporočljivo, da pijete čimveč zdravilnih čajev.

Prvi recept: Dve veliki žlici drobno zrezanih bezgovih cvetov in kamiličnih cvetov prelijte s 600 grami vrele vode. Čaj pustite stati v pokriti posodi dve uri, šele potem ga precedite in osladite z medom. Čaj pijte trikrat na dan po 200 gramov.

Drugi recept: Vzemite dve žlici čajne mešanice, v kateri so drobno sesekljani listi in cvetovi rmana in cvetovi belega sleza. Mešanico prelijte s 600 grami vrele vode in pustite stati dve uri v pokriti posodi, potem čaj precedite, mu dodajte žlico medu in ga pijte počasi, po požirkih.

Tretji recept: Vzemite dve žlici čajne mešanice, v kateri so drobno zrezani listi poprove mete in listi melise. Čajno mešanico prelijte s 600 grami vrele vode, posodo pokrijte in pustite stati dve uri, da se izločijo zdravilne učinkovine. Potem čaj precedite, ga zasladite z žlico medu in pijte počasi, po požirkih, ves dan.

Četrti recept: Vzemite dve žlici čajne mešanice, v kateri so drobno sesekljani bezgovi cvetovi in cvetovi akacije. Čajno mešanico prelijte s 600 grami vrele vode, posodo pokrijte in pustite stati dve uri. Potem čaj precedite. ga zasladite z medom in pijte počasi, ves dan.

Peti recept: Vzemite dve žlici čajne mešanice, v kateri so drobno sesekljani bezgovi listi in mladi listi bele vrbe z vejic, debeli kot roka. Čajno mešanico prelijte z 600 grami vrele vode, pustite v pokriti posodi stati dve uri, potm čaj precedite, zasladite z medom in ga pijte trikrat na dan (zjutraj, opoldne in zvečer po 2 decilitra čaja).

Čaje, ki smo jih omenili, pijte vsaj dva dneva. Obloge pa si pripravite dvakrat na dan, dopoldne in popoldne in jih pustite na telesu vsaj dve uri. Vsako uro pa jih malce navlažite z vinskim kisom.

Kako vlagamo in shranjujemo gobe?

Gobe so občutljivo in hitro pokvarljivo blago. Najbolje je, da jih pripravimo in pojemo takoj, ko se vrnemo z izleta domov. Če pa je gob veliko, potem jih nekaj prihranimo za naslednji dan: predal za zelenjavo v hladilniku obložimo s časopisnim papirjem. Na papir položimo gobe. Papir vpije morebitno vlago in gobe ostanejo čvrste in zdrave.

Iz nabranih, zdravih gob si pripravimo tudi zalogo za zimske dni. Gobe lahko zamrznemo, posušimo ali vložimo v kis ali v olje.

Zamrzovanje: Za zamrzovanje so primerne vse dežnikarice — tiste gobe, ki imajo klobuke, torej jurčki, kostanjevke, šampinjoni in tako dalje. Gobe skrbno očistimo, ne smemo pa jih umivati, ker se sicer preveč zmočijo. Pri zamrzovanju bi nato nastali ledeni kristali, ki bi poškodovali občutljivo tkivo. Nekateri gobe blanširajo, kar pa ni potrebno. Gobe narežemo na rezine, kot če jih nameravamo posušiti. Damo jih na aluminijeve ali plastične pladnje. Plast gob naj bo tanka in rahlo naložena. Gobe zamrznemo. Ko so trde, jih poberemo s pladnja in shranimo v vrečko. Zamrznjene gobe odtajamo tako, da jih damo na maščobo, kakor sveže. V ponvi segrejemo na primer maslo ali margarino, prepražimo drobno sesekljano čebulo, da postekleni, dodamo zamrznjene gobe in ponev pokrijemo. Na majhnem plamenu dušimo, da se gobe odtajajo, nato pražimo v odkriti ponvi, da povre vsa odvečna tekočina.

Sušenje: Tudi gob, ki jih nameravamo sušiti, ne operemo. Očistimo jih, tanko narežemo in zložimo na plast papirja, ali pa nanizamo na nitko. Sušimo jih v senci. Lahko pa damo gobe tudi na pekač, in jih sušimo v pečici, ki jo ogrejemo na 50 stopinj. Med sušenjem pekač večkrat potresemo, da se gobe ne primejo posode. V kozarcu s tesnim pokrovom lahko hranimo suhe gobe tudi leto dni ali dlje.

Vlaganje: Gobe vlagamo v kis ali v olje. V kis vlagamo majhne, zdrave in čvrste gobe. Surove, očiščene in narezane gobe naložimo v kozarce za vlaganje. Do polovice nalijemo v kozarec mešanico dveh tretjin kisa in tretjine soljene vode. Kozarec zapremo z gumico in pokrovom. Kozarce steriliziramo po predpisih, na primer tako, da jih postavimo v pekač, kamor nalijemo vročo vodo, in damo vse skupaj v pečico. Pri 180 stopinjah steriliziramo vložene gobe v pečici 45 minut.

V olje vlagamo na primer jurčke: majhne, čvrste in zdrave gobe očistimo in kuhamo dve do štiri minute v mešanici dveh delov kisa in enega dela soljene vode. Nato gobe odcedimo, pustimo jih na cedilu, da odteče vsa tekočina. Zložimo jih v kozarce in zalijemo do vrha z olivnim oljem. Kozarec tesno zapremo. Vložene gobe hranimo na hladnem in v temi.

„Ni surovine, s katero bi ravnali tako brezbrižno, kot z vodo“

Znanstveniki menijo, da primanjkuje vode predvsem zaradi „skrajno neracionalne porabe“, kar pomeni, da smo si ljudje krivi sami. Letna poraba na vsem svetu znaša 1000 do 1300 kubičnih kilometrov pitne vode. Tretjina človeštva, ki živi pretežno v državah v razvoju, je že danes nima dovolj. Trdijo, da je prizadeta tudi tretjina razvitih držav, zlasti v milijonskih mestih, v katerih se je poraba v tem stoletju povečala za več kot stokrat.

Na nedavnem simpoziju v Atenah so ugotovili, da porabi sodobno mesto za življenjske in sanitarno-komunalne potrebe vsak dan okoli 500 litrov vode na prebivalca. To je 20-krat več od minimuma (25 litrov), ki zadostuje za posameznika. Tudi industrijske potrebe po vodi so skoraj neizmerne. Za rafiniranje ene tone nafte potrebujemo 18 ton vode, za izdelavo tone jekla 25 ton, za tono celuloze pa kar 600 ton vode! Drugače kot vsako drugo surovino „lahko vodo zamenja samo voda“. Strokovnjaki trdijo, da ni niti enega izdelka, pri katerem ne bi potrebovali vode.

Če ne bomo začeli s široko mednarodno akcijo, bo kriza v preskrbi z vodo že v nekaj letih zajela skoraj polovico človeštva. Ob koncu sedanjega stoletja naj bi se poraba pitne vode na Zemlji povečala na 16.000 kubičnih kilometrov na leto, kar je skoraj polovico današnjih razpoložljivih zalog. Od vse vode na našem planetu je samo dva odstotka sladke, brez katere življenje na Zemlji ne bi bilo mogoče. Ostalih 98 odstotkov je slana voda v morjih, oceanih in slanih jezerih.

Znanstveniki ugotavljajo, da na našem planetu „ni surovine, s katero bi ravnali tako brezbrižno, kot z vodo.“ Onesnaževanje sladke vode je prizadelo tudi postranstva pod večnim ledom in snegom, Arktiko in Antarktiko. V tolšči pingvinov so našli različne spojine, ki so prišle do polarnih območij iz približno 10.000 kilometrov oddaljenih območij.

Delo

Steyrer: Zaščititi 20 % Avstrije!

Petino avstrijske površine bo treba zaščititi, če hočemo imeti v bodočnosti brezhibno pitno vodo, meni avstrijski zdravstveni minister dr. Kurt Steyrer v zadnji številki mesečnika „Umweltschutz“. Hkrati pa bi morali napraviti odločilne korake za čiščenje odplak, meni minister Steyrer.

Za vsakega politika, ki skrbi za zdravje in zaščito okolja, bo potrebno, da se odloči za zgoraj omenjeno pot široke zaščite, ker po ministrovem mnenju tehnološko pridobivanje pitne vode iz že onesnažene talne vode ne more biti alternativa naravni pitni vodi. Zaščitena površina (20 %) pa bi morala biti tako velika, ker je treba pri kraških vodah zaščititi celotni gorski sklop, skozi katerega pronica voda.

Že pri prenamembi zemljišča misliti na zaščito okolja!

Vedno bolj se približujejo naselja in obrtna ter industrijska podjetja, zato je v bodoče treba misliti na zaščito pred hrupom že pri prostorskem načrtovanju in pri prenamembi zemljišča, je zadnji teden povedal predsednik trgovinske zbornice Baurecht. Odgovorni referent za zaščito okolja deželni svetnik Max Rauscher je ob tej priliki zatrjeval, da bo župan tudi v bodoče ostal najvišja občinska gradbena instanca. Napovedal pa je tudi, da bodo v bodoče v področjih, ki že trpijo pod raznimi zunanjimi vplivi, predpisovali z gradbenimi dovoljenji še strožje ukrepe, da bodo tako že v naprej preprečevali nastajanje ljudskih iniciativ.

Oboroževanje: kmalu 4 tone razstreliva na človeka

Internacionalni inštitut za mirovno raziskovanje v Stockholmu — SIPRI — je te dni objavilo svoje vsakoletno poročilo. Bilanca inštituta zveni kakor kričeče svarilo in vsakomur naj bi dala misliti.

Če bodo ponovno spodletela razorožitvena poganjaja med ZDA in Sovjetsko zvezo v Ženevi, bomo imeli do leta 1990 več kot 60.000 komadov atomskega orožja. Se pravi, na vsakega posameznika 4 tone razstreliva . . .

Utemeljitev ZDA in Sovjetske zveze, naj razprave o Pershing 2 in SS-20 vzpostavijo numerično enakost med obema velesilama, po mnenju inštituta ne drži. Diskusija o tem, kaj pomeni enakost spričo kvalitativno različnega sestava raketnih arzenalov bi se lahko nadaljevala v nedogled. Prizadevanja za številčno enak obseg jedrskega orožja izvirajo zgolj iz političnih interesov. Vsaka stran se boji podleči, ker bi s tem oslabila tudi svojo internacionalno pozicijo. Razmerje med državami Varšavskega pakta in ZDA glede raket, ki dosežejo več kot 1000 km in so postavljene po Evropi, znaša po mnenju inštituta trenutno 2:1.

SIPRI nadalje zahteva v svojem poročilu, da upoštevajo v bodoče za razprave v Ženevi tudi uničevalni potencial Velike Britanije kakor tudi Francije. Ti dve državi bosta imeli nastavljenih proti SZ do konca stoletja nad 2000 atomarnih razstreliv.

Trgovanje s konvencionalnim orožjem se je po poročilih v 4 letih — od 1978 do 1982 — povišalo za celih 80 %.

Odgovorni trdijo, da nudi oboroževalna industrija delovna mesta in zaposlitev tisočim delavcem. Novejše mednarodne raziskave potrjujejo, da ravno ta vrsta industrije zaradi svoje visoke tehnološke razvitosti prej pospešuje brezposelnost kot jo zavira. V obratih, ki se bavijo s produkcijo orožja so v zadnjih letih odpustili največ zaposlenih. Na tak način torej pustolovske politike ni mogoče zagovarjati. Še manj pa se da zagovarjati presunljiva dejstva, da smo leta 1982 na svetu zapravili 300 bilijonov šilingov za oborožitev, da je trenutno več ko 34 milijonov ljudi brezposelnih in da vsako minuto umrje 30 otrok zaradi lakote . . . Dvomljivi vlogi, ki jo igra nevtralna Avstrija v tem pošastnem ruletu produkcije in izvažanja orožja, je poročilo SIPRI posvetilo celo poglavje. Po zakonu je izvoz avstrijskega orožja v konfliktna področja sicer prepovedan, vendar ta določila ne vključujejo licenc in izdelavnih strojev za izdelovanje orožja. Kupec licenc strojev torej brez kakršnekoli omejitve lahko prodaja „slavne“ avstrijske proizvode kot so strelski oklep „Kürassier“, transporter Steyr 4K7FA, „Pinzgauer“ ali 155-milimetrski topovi GHN-45.

Glavna odjemalca sta Lat. Amerika in Bližnji Vzhod. Steyr-Daimler-Puch je prodal nekaj sto Kürassierjev v Argentino, Libijo in Ekvador. Že odobrena pogodba s Čilom je bila leta 1980 po številnih protestih razveljavljena. Tudi v Maroko je šlo več kot sto „Kürassier-jev“ in neznano število transporterjev, čeprav se je ta država v istem času vojskovala proti osvobodilnemu gibanju Zahodne Sahare Polisario.

Med odjemalce steyrskih produktov štejejo še Nigerija in Tunezija, VÖEST-Alpine pa prodaja svoje topove v Jordanijo in Tajsko.

sonja

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 8. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Arrivederci, baby! — 12.05 Oče in sin — 12.15 Naš kozmos — 13.00 Uredništvo — 15.00 Zlata ribica na vrvici — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Risanka — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja xy — 21.20 Večer z Georgom Thomallo — 22.10 reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Oddaja xy — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 9. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Šolska oddaja — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Veselje ob glasbi — 11.30 Igramo na flavti — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 14.35 Trinajst stolov — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Na Atlantido — 17.00 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Cirkus, cirkus — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Gunther Philippovih 65 — 21.50 Šport — 22.10 Türkiyeden Selamlar — Pozdravi iz Turčije — 23.00 Poročila.

NEDELJA, 10. 7.: 11.00 Ura tiska — 15.00 Panamericana — 16.30 Možje brez živcev — 16.45 Trije mušketirji — 17.15 Mojster Eder in njegov Pumuckl — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Vila v najem — 21.40 Večnost se drži v mejah — 22.10 Šport — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Instrukcija za latinščino — 10.15 Instrukcija za angleščino — 10.30 Trinajst stolov — 11.55 Florjan, prijatelj cvetlic — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Uredništvo — 15.00 Billy — 15.50 Kremenčkovi — 16.15 Živali vidijo brez oči — 16.25 Gibanje je vse — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljude in živali — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.10 Doktor Teyran — 21.55 Šport s Tour de France — 22.25 Poročila.

TOREK, 12. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Šolski poskusi in šolska reforma — 10.00 Instrukcija za latinščino — 10.15 Instrukcija za angleščino — 10.30 Trije mušketirji — 12.05 Florjan, prijatelj cvetlic — 12.10 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 15.00 Billy — 15.50 Izguba tradicije — 16.40 Tom & Jerry — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Top car — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ljudje, sile, mišljenja — 21.00 Nenavadna žena — 23.20 Poročila.

SREDA, 13. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Kaj bi lahko postal? — 10.05 Instrukcija za latinščino — 10.20 Instrukcija za angleščino — 10.35 Kralj šaljivcev — 12.15 Ljudje, sile, mnenja — 13.00 Uredništvo —15.00 Billy — 15.50 Kremenčkovi — 16.15 Potujoča Avstrija — 17.00 Družinsko slavje — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ah, ti ljubi oče — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stolp talcev — 21.45 Šport s Tour de France — 22.00 Poročila.

ČETRTEK, 14. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Inštrukcija za latinščino — 10.15 Instrukcija za angleščino — 10.30 Stolp talcev — 12.00 Očetje klamote — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 15.00 Billy — 15.50 Diana Ross — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Napete pustolovščine ob zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vrtnice iz Dublina — 21.20 Naš kozmos — 21.55 Šport s Tour de France — 22.45 Poročila.

SOBOTA, 9. 7.: 14.00 Športni popoldan — 16.55 Kmet milijonar — 17.45 Sto mojstrovin — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Sirnati krapi kontra beefsteak — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Nočni azil — 22.50 Sled v temi — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 10. 7.: 13.00 Športni popoldan — 17.00 Slovesnost avstrijskih pihalnih godb — 17.45 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Trije mušketirji — 21.50 Dinastija — Denverski klan — 22.40 O filmu — 23.2 Sto mojstrovin — 23.3 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 7.: 17.30 Kompas — 18.00 Znanje danes — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Korenine — 21.10 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Kačje jajce — 0.15 Poročila.

TOREK, 12. 7.: 17.30 Kompas — 18.00 Orientacija — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tedaj — 21.05 Monaco Franze — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 13. 7.: 17.30 Kompas — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ljubite klasiko? — 21.05 Literatura na potovanju — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Svet Ingmarja Bergmanna — 23.50 Poročila.

ČETRTEK, 14. 7.: 17.30 Kompas — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pester ludski večer — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 8. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Na planini . . .

SOBOTA, 9. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 10. 7.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 11. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Koroški zbori.

TOREK, 12. 7.: 9.30 Takole pojemo (koroški zbori) — 14.10 Koroški obzornik — Jazz za vas.

SREDA, 13. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Da jih ne pozabimo — Za starejše letnike.

ČETRTEK, 14. 7.: 14.10 Koroški obzornik — Literarno-glasbena oddaja.

AVSTRIJA 2

PETEK, 8. 7.: 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Športni popoldan — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Odprava v živalski svet: sršeni — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Convoy — 0.05 Poročila.

Slovenci! Izrabite posebno ugodno ponudbo za dopust v Dubrovniku!

Yugotours je pripravil poseben sedem- in štirinajstdnevni program za počitnice v Dubrovniku in sicer pod temi pogoji:

Odhodi so vsak ponedeljek iz Celovca do ljubljanskega aerodroma za Dubrovnik. Namestitev je v privatnih sobah prve kategorije in prehrana v restavraciji. Privatne sobe so na razpolago v samem Dubrovniku, Srebrnem in Mlinih. Cena je enotna za vse tri kraje in sicer:

v juniju, septembru in oktobru:		v juliju in avgustu:	
7 dni	1.800.–	7 dni	2.100.–
14 dni	2.700.–	14 dni	3.200.–

V ceno je vključen prevoz iz Celovca do Ljubljana-aerodrom in nazaj, avionski poleti iz Ljubljane v Dubrovnik in nazaj, prevoz iz letališča Dubrovnik do privatne namestitve in nazaj, polpenzion, turistična taksa in storitve vodnika. Doplačilo za eventualni polni penzion je 130.– na osebo in dan.

Prijave sprejema Yugotours, Pfarrplatz 5, 9020 Celovec, telefon 56 6 49

Obvestilo Slovenskega šolskega društva o novem domu

(MIKSCHALLEE-HINDENBERGSTRASSE, CELOVEC)

- **Novi dom, ki bo odprt s pričetkom šolskega leta 1983-84, bo nudil tudi študentom vse možnosti sodobnega bivanja.**
- **Dvoposteljne sobe so primerno in sodobno urejene s prho, straniščem in prostorom za učenje.**
- **Majhna kuhinja, kjer si bodo študentje sami lahko pripravili jedi, je namenjena predvsem za čas, ko samopostrežna kuhinja ne bo obratovala.**
- **Prometne zveze med univerzo oz. učiteljiščem in novim domom so ugodne.**
- **Vzdrževalnina znaša za študente 1.600 šil. Študentje pa imajo tudi možnost z boni koristiti ponudbo domske kuhinje.**
- **Prosimo interesente, da se čimprej javijo, ker je prostor omejen. Prijave pošljite na naslov: Dijaški dom, Tarviserstr. 16, 9020 Celovec (tel. 51 36 74).**

Popoldan kantavtorjev v kulturnem domu na Radišah:

Mladina je pela o vprašanjih sodobnega časa

Že sam naslov prireditve na Radišah („Popoldan kantavtorjev") je napovedoval nekaj novega. Slovenska prosvetna zveza je zadnjo nedeljo vabila na prireditev kantavtorjev – torej mladih pevcev, ki so sami hkrati tudi pesniki in skladatelji. Kljub poletni vročini se je napolnila dvorana kulturnega doma do zadnjega. Povpraševanje po novih vsebinah in melodijah torej živi tudi v naši mladini in tudi v starejši generaciji, ki je z zanimanjem sledila mladim pevkam in pevcem ter popskupinam.

Vsebinsko je prireditev bila odraz želja in problemov, skrbi in upov mladine v sodobnem tehniziranem času, ki v marsičem boleče zareže v družbeno tkivo, v katerem išče mladina novih poti. Bila pa je tudi izraz dejstva, da tudi slovenski mladini ne zadoščajo tradicionalne oblike kulturnega in glasbenega delovanja in da išče individualnejše oblike nastopanja, ki bolje ustrezajo današnjemu trendu.

Nastopili so štirje fantje iz Rezije in dva iz Primorske ter štiri dekleta in trije pop-ansambli s Koroške. Razvil se je dolg popoldan, na katerem smo čuli slovenski dialekt iz Rezije in iz Podjune poleg slovenskega pismenega jezika, na katerem je tekla beseda o ljubezni in materinem jeziku, o željah po miru, o stresu in tehniki.

Bogata pevska tradicija koroških Slovencev je prav gotovo imela svoj vpliv na izbrano zapete pesmi štirih koroških pevk. Predvsem Magda Koren, ki je že pred leti posnela ploščo, se je odlikovala z lepim glasom, zapela pa je pesmi drugih avtorjev in sicer: Mama in Slovenskega naroda sin.

Marinka Lugarič, ki uglasbuje predvsem besedila Janka Messnerja, je zbudila pozornost predvsem z Messnerjevo parodijo na pesem „Bog je ustvaril zemljo", v kateri „svetuje" staršem, kako najbolje vzgajati otroka, da bo napravil kariero.

Sestri Silvija in Eda Velik, ki sta najprej zapeli dve pesmi na besedilo Messnerja (O svobodi) in Polanška (Uspavanka), sta s tretjo pesmijo napravili korak v smer pravega kantavtorstva: sami sta spisali besedilo in melodijo za pesem, v kateri pravita kako bi živeli, če se bi rodili kot moški. Kritično sta gledali na obnašanje moškega sveta, ob koncu pesmi pa sta pozivali dekleta in ženske naj samozavestno uporabljajo lastne možgane! Močan aplavz, ki sta ga želi, jima je potrdil, naj nadaljujeta po tej poti.

Izrazita kantavtorja sta bila Sergij Štoka iz Proseka blizu Trsta in Ivo Tul iz Milj na vzhodnem robu tržaške pokrajine. Sergij Štoka, ki sodeluje tudi v vaški dramski skupini, je zapel dve lirični pesmi, v katerih išče pravo ljubezen in govori o lepotah in problemih spreminjajočega se sveta. Pri njem je bilo čutiti tudi najbolje vpliv italijanskih popevk. Ivo Tul, ki nastopa tudi z domačim ansamblom Lopovi, govori v svojih lepih pesmih o tem, ‚da današnji svet živi na robu konca, kot da bi vzkipel iz prepolnega vročega lonca', premišljuje tudi ‚o ljudeh, ki odhajajo vsak svojo pot', o sreči, a tudi o tem, kako težko je danes ljubiti, ko ljudje vidijo v ljubezni nekaj slabega. Navdušila pa sta ga letos v Trstu brata Chinese iz Rezije, ki jima je ob zaključku posvetil posebno pesem.

Melodije iz Rezije

Svojevrsten užitek pa je bil nastop beneških Slovencev Rino in Giovanni Chinese ter njihovega sorodnika Giovanni di Lenardo, vsi doma iz Rezije, zahodno od Kanina. Rino je že pred leti pel na Koroškem, in znova je bil užitek poslušati melodične, na ljudske pesmi spominjajoče pesmi v rezijanskem narečju, ki jih je predvajal trio.

Rino Chinese se je že v mladosti učil klavirja, pred desetimi leti se je lotil tudi kitare, s katero je sprva igral v ansamblu, nato pa ga je zamikalo, da bi sam začel sestavljati tudi besedila, ki jih je sam uglasbil. Lani se mu je pridružil tudi še brat Giovanni.

Njihove pesmi, ki so deloma otožne in žalostne, opevajo usodo doline Rezije ki jo ljudje zapuščajo. Pevci pa so nanjo močno navezani. Lepota in nežnost melodij je bila takšna, kot bi se zlivala iz src tistih mladih ljudi, ki se danes spet vračajo v te doline in jim je njih razvoj pri srcu. Peli so vsi trije in poželi veliko aplavza.

Svojevrstno in zanimivo je tudi rezijansko narečje, zato kratek primer iz pesmi „Rezija": Vi so me barale: „Oskod ti se?" Si rišpundow: „Od Rezije!" Vi so tele vedet, da – „ke to e?" Si rišpundow: „Ta nu wpakle!", kar pomeni: So me povprašali: „Odkod ti si?" Odgovoril sem: „Iz Rezije!" So hoteli vedeti: „Kje je to?" Odvrnil sem: „Tam v peklu."

Kantavtorje pa na Radišah nismo spoznali le kot soliste, kot duo ali trio, v drugi polovici prireditve so nastopili glasnejši kantavtorji v kvartetu in kvintetu: pop-ansambel „Zmeda", „Šok" in „JADAGANI". V vseh treh igrajo dijaki slovenske gimnazije v Celovcu in uspešno razvijajo lastna besedila in melodije, igrajo pa tudi glasbo svojih prijateljev.

Skupina „Zmeda" iz Šentprimoža, ki obstoja približno eno leto, je zaigrala lastno himno in pesem za mirovno gibanje, uspešnica pa bi lahko postala pesem v podjunskem dialektu, ki porogljivo govori o mladini, ki ima po mnenju starih le neumnosti v glavi.

Najmlajši izmed treh ansamblov je skupina „Šok", ki je nastopila že v Marijanišču, na šolski akademiji, v okviru Pokaži kaj znaš. Mladi fantje so izžarevali lepo porcijo samozavesti, prepevali pa so ob ritmični spremljavi kitar in tolkal pesem o miru in o sončnih žarkih.

Najbolj znana pa je prav gotovo skupina JADAGANI, ki so jo pred leti ustanovili sedanji dijaki 7. razreda slovenske gimnazije. Z lastnimi teksti in besedili se bavijo s problemi v šoli, pojejo ljubezenske pesmi ter o sodobni tehniki. Ne pretiravamo, če ugotovimo, da je ta skupina glasbeno prav gotovo najbolj napredovala.

Prepričani smo, da je popoldan kantavtorjev opogumil marsikaterega potencialnega kantavtorja, da se bo v bodoče predstavil javnosti, druge pa potrdil, da nadaljujejo svojo samostojno pot, ki je privlačna za slovensko mladino na Koroškem.

Dvorana je bila napolnjena do zadnjega sedeža

Kantavtorji iz Beneške Slovenije (z leve na desno) Di Lenardo Rino in Giovanni Chinese

Ritmi pop-ansamblov so navdušili mladino

Eda in Silvia Velik

V kakšnem stanju so koroške reke in potoki?

Problem onesnaževanja okolja in narave postaja vedno bolj aktualen in akuten, zato je prav, da smo informirani tudi o stanju domačih rek in potokov.

Za avstrijske tekoče vode so vsakih 5 let predpisane biološke in kemične preiskave. Letošnja raziskovanja pričajo o sorazmerno dobri kakovosti koroških voda. To velja predvsem za zahodne predele dežele, kjer ni večjih industrijskih obratov in kjer je tudi gostota prebivalstva manjša. Onesnažitev povzročajo v glavnem industrijski odpadki rudnikov, tovarn celuloze in kemične industrije.

Približno 80 % koroških tekočih voda odgovarja zaželenim normam (to sta kakovostna razreda 1 in 2), 10 % je akutno ogroženih (kakovostni razred 4), okrog 10 % pa je biološko totalno uničenih.

Od 1250 km tekočih voda na Koroškem spada:

600 km v kakovostni razred	1
300 km v kakovostni razred	1–2
100 km v kakovostni razred	2
50 km v kakovostni razred	2–3
45 km v kakovostni razred	3
15 km v kakovostni razred	3–4
37 km v kakovostni razred	4
75 km je opustelih in	
8 km absolutno uničenih.	

Že več ko 10 let biološko mrtev, se pravi brez kakršnihkoli živih organizmov, je Čajnski potok (Nötschbach). Vsako leto odlaga BBU Podklošter ob pridobivanju svinca v vodo na tisoče ton kamnitega peska, ki ogroža tudi zgornje predele Zilje.

V kakovostno skupino 4 spada Bela, ki jo onesnažuje tovarna celuloze Obir. Podobne preglavice delata tudi tovarni v Beljaku in v Frantschachu, saj uničujeta Dravo in Labotnico. Do leta 1986 načrtujejo dokončati čistilno napravo v Šentpavlu v Labotski dolini, ki bo bistveno izboljšala situacijo. Prav tako je za Belo in Velikovec sestavljen projekt za odstranitev škodljivih odplak, a finančno vprašanje ostaja odprto. Od leta 1962 so porabili 5 milijard šilingov za čiščenje in kanalizacijo koroških rek in potokov. Finance se porazdelijo na podjetje, deželo in državo. Tovarna Obir bi npr. morala prispevati za predvideni projekt okrog 300 milijonov šilingov, vendar te ogromne vsote ne bo mogla nikdar plačati. Splošni šibki gospodarski položaj koroške, zamude v preteklosti in dejstvo, da je vedno več domačih podjetij v finančnih škripcih sta vzrok nezadostni zaščiti tekočih voda. Do sedaj deluje pri nas 21 čistilnih naprav, v gradnji pa jih je še nadaljnjih osem.

Industrije ivernih plošč prav tako povzročajo ekstremne onesnažitve. Tu sta znatno prizadeti Peračica blizu Sinče vasi in Glina v odseku od Šentvida do Celovca. Krka je zaradi kemičnega obrata opustela od Treibach-Althofena.

Poleg industrijskih odplak so ponekod tudi komunalne odplake nevarne za okolje, predvsem odplake Celovca, Feldkirchna in Velikovca ter Pliberka, ki onesnažujejo Bistrico.

Ogromno škode so naredile marsikaterikrat še nenaravne regulacije potočnih strug, ki onemogočajo samodejno čiščenje dotičnega vodovja.

Vse to je bilo povedano na tiskovni konferenci, ki jo je začetek tedna pripravil deželni svetnik Max Rauscher v prostorih deželne vlade.

sonja

ČESTITAMO

Svojo diplomsko nalogo na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani je nas rojak Gregor Mak posvetil načrtu Kulturnega doma koroških Slovencev v Celovcu. Ob zaključku svojega študija je zadnji petek 1. julija Gregor Mak zagovarjal svojo nalogo pred komisijo in diplomo dosegel z najvišjo oceno 10 točk. Načrt je izdelal na podlagah, ki mu jih je dalo društvo „Kulturni dom", v okviru zagovora pa se je dotaknil tudi zgodovine Slovencev s poudarkom na arhitekturo, vključno konkretnih težav, ki so jih delale celovške mestne oblasti pri načrtovanju Kulturnega doma.

Telegramskim čestitkam ZSO rojaku Maku se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Slovenski VESTNIK
Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechter-Straße 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a.
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

– IZ PAVLIHE – IZ PAVLIHE – IZ PAVLIHE –

AFERA „VAS OB MEJI"

Denar od slovenske TV

Načrtno spodkopavanje dosedanjega ugleda Kärntner Heimatdiensta

Celovec, rožnika (-bos- posebej za Veritas) — V zvezi z načrtnim spodkopavanjem dosedanjega velikega ugleda Kärntner Heimatdiensta, ki ga je povzročil tretji del televizijske nanizanke „Vas ob meji", je deželni glavar Leopold Wagner zastavil tako na deželni kot na zvezni ravni ostro vprašanje — kdo je tretji del tega televizijskega filma financiral?

Kajti eno je — tako je poudaril koroški deželni glavar — če pripadniki Kärntner Heimatdiensta pretepajo Slovence na Koroškem, kot se je to dogajalo v letih med 1970 in 1977, čisto nekaj drugega pa, če o tem naredijo film, ki ga kažejo s pomočjo televizije po vsej Avstriji in celo v ZR Nemčiji!

Poleg tega — je še dodal Leopold Wagner — je velika svinjarija, da, če v filmu že pokažejo razbijanje 220 krajevnih tabel ob „ortstafelsturmu", ne povedo tudi tega, da zdaj tri ali štiri dvojezične table vendarle stojijo!

Vprašati se je treba, je menil koroški deželni glavar, če denar za tretji del televizijskega filma „Vas ob meji" ni prišel iz Jugoslavije.

Leopoldu Wagnerju je ORF pojasnila, da je štiri petine denarja za televizijsko nanizanko prispevala druga nemška televizija (ZDF).

S tem odgovorom pa se ni zadovoljil glavni urednik celovške izdaje Kleine Zeitung Heinz Stritzl, zato je na svojo roko raziskoval dalje. Ugotovil je, da je denar sicer res prispevala druga nemška televizija (ZDF), vendar ga je le-ta dobila od ljubljanske televizije.

Znano je, da je ljubljanska televizija finančno mnogo močnejša od zahodnonemške televizije — saj velikokrat ne ve, kako porabiti sredstva, zbrana od naročnine in ekonomske propagande — in ker ji je po obširnem nakupu vrste novih odličnih tujih filmov pa po uspešni realizaciji vseh drugih, zelo smelo zastavljenih velikih projektov, ostalo še veliko denarja, so z njim pač podprli drugo nemško televizijo pri uresničitvi tretjega dela televizijske nanizanke „Vas ob meji".

Slovenska televizija bo morda že v kratkem finančno podprla snemanje kakega velikega hollywoodskega filmskega projekta.

Iz slovenskega satiričnega lista „Pavliha", štev. 25/1983